Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 156 ◆ Середа, 14 серпня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

У ЧОРА в прес-центрі МЗС УРСР відбувся брифінг, під час якого журналістів було поінформовано про підсумки візиту на Україну міністра закордонних справ Угорської Республіки Г. Єсенські та щодо інших питань. Докладний звіт читайте в наступному номері.

З МЕТОЮ недопущення втрат врожаю Кабінет міністрів УРСР дозволив Держхлібопродукту республіки приймати в державні ресурси, як виняток, з урожаю 1991 року пшеницю, ячмінь, овес, горох та інші культури з наявністю пророслих зерен до 15 процентів з оплатою на діючих умовах, а понад 15 процентів — із знижкою у розмірі 20 процентів закупівельної ціни, крім установлених знижок по інших показниках якості.

Д ЕЛЕГАЦІЯ Міністерства закордонних справ СРСР на чолі з послом для особливих доручень Миколою Козирєвим завершила дводенні переговори з пакистанськими офіційними особами. Головною метою візиту радянських представників в Ісламабад був пошук шляхів врегулювання афганської кризи, що затяглась.

З ініціативи делегації МЗС СРСР було порушено питання про долю колишніх радянських військовослужбовців, які перебувають у полоні в моджахедів. Пакистанська сторона на найвищому рівні запевнила в готовності подати будь-яку допомогу в їх розшуку. Водночас до відома радянської делегації було доведено, що на пакистанській території немає жодного полоненого.

МИ У РОЛІ ІОЛАНТИ

Щороку один мільйон українських жінок дітородного віку робить аборти. В середньому кожен учень республіки за десять літ перебування в школі втричі погіршує здоров'я. На Україні найвища з-поміж усіх республік Союзу смертність. Ці та інші дані навела провідний український медик Зореслава Шкіряк-Нижник у виступі перед учасниками інтернаціонального круїзу Миру по Дніпру (28 липня — 7 серпня). Але ось що вразило: під час отаких виступів декотрі радянські слухачі обурено хряскали дверима. Мовляв, батьківщину ганьбите, сміття з хати виносите...

(Закінчення на 9-й сторінці)

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО

Вітольд ФОКІН:

НАШІ ПРОПОЗИЦІЇ ВРАХОВАНО

12 серпня у Москві відбулося чергове засідання Президії Кабінету міністрів СРСР. Від нашої республіки в ньому брав участь Прем'єр-міністр УРСР В. П. Фокін. Після повернення до Києва він дав інтерв'ю кореспондентам державної телерадіокомпанії України, Укрінформ та «Урядового кур'єра».

Це було надзвичайно важливе засідання Кабінету міністрів СРСР, сказав В. П. Фокін. Розглядалося кілька питань. Перш за все відзначу, що обговорювався проект президентського указу про нормалізацію продовольчого постачання в нашій країні. І справді, ситуація складається досить драматична. За підсумками сільськогосподарського року виявляється, що жодна з республік не може забезпечити себе хлібом. Підкреслюю: жодна з республік не може забезпечити себе хлібом та іншими продовольчими товарами. Тому сьогодні постало питання про необхідність закупівлі у великих обсягах продовольчих продуктів за кордоном. А з цього випливає: що саме купувати і за що?

Доповідь, яку зробив заступник Прем'єр-міністра СРСР Ф. П. Сенько, не задовольнила майже нікого. Бо в проекті указу дуже багато невизначених місць. По-перше, не вказано, за які кошти проводитиметься закупівля зерна. Було висловлено таке побажання, щоб кожна з республік купила собі стільки, скільки необхідно, за власні гроші. Але ж у нас кожний знає, що за президентським указом республіки позбавлені можливості мати свій валютний фонд, свої валютні ресурси. Тому купувати вони не мають за що. І по-друге, коли вже купувати, то не вершкове масло та м'ясо, як це пропонувалось у проекті. У своєму виступі я наполягав на тому, щоб купувати перш за все збіжжя, фураж, кукурудзу, соєві шроти, тобто все, на чому, як кажуть, можна зробити і м'ясо, і інші продукти тваринництва.

Документи засідання прийшли до нас надто пізно, продовжував далі Прем'єр-міністр. Не було достатнього часу для того, щоб їх опрацювати як слід. Однак наші пропозиції враховано. Це видно хоча б з того, що врешті-решт було прийнято рішення відхилити проект указу. Скажу до того ж: великий інтерес викликала наша позиція щодо створення нового механізму формування державного замовлення. Знову-таки, діючи за старими методами, пропонували на наступний рік дати держзамовлення в обсязі не менше 90 відсотків для колгоспів, радгоспів, інших господарств. Власне, зробити все, як ми говоримо, щоб викрутити руки і змусити прийняти, може, і кабальні умови.

Я виступив з пропозицією, яка, мені здається, ставить з голови на ноги всю ідею формування державного замовлення. Вважаю, що треба укласти угоди тільки з тими господарствами, з тими колгоспами, радгоспами, які дійсно співробітничають з державою, які виконують державне замовлення, які відчувають відповідальність перед народом за здачу хліба державі. А керівники тих господарств, які, я не посоромлюсь сказати, втративши совість, бойкотують державне замовлення, саботують його, мають надію ошукати державу, думаю, вони ошукають самі себе. 10, 12, а може й 15 відсотків господарств просто не отримають пропозицій щодо державного замовлення. Ми просто їх не помітимо. І нехай, коли вони вже такі нетерплячі, коли їм хочеться негайно підійти до ринку, працювати в ринкових відносинах, нехай вони спробують існувати без держави. Починаючи з електроенергії, з техніки, труб, металу, з мінеральних добрив, засобів захисту рослин... Нехай вони спробують відчути на своєму бюджеті, як можна працювати, коли купувати все це за біржовими цінами.

На засіданні також розглядалися заходи по забезпеченню народного господарства паливом та енергією, по оздоровленню фінансів і грошового обігу. Всі обговорені питання ляжуть в основу економічної угоди республік на 1992 рік.

(Укрінформ).

Жнива-91

ЯКЩО ХЛІБ НЕ ЗДАЮТЬ, ТО ЦЕ КОМУСЬ ТРЕБА

Я вже писав про те, як грабують наш суверенітет — за межі України вивозять зерно і до нього. Писав і про пожежі, які знищили понад 170 гектарів хлібів. Але все це дитячі ігри у порівнянні з бойкотом хлібоздачі нашими головами колгоспів і директорами радгоспів. Тому сьогодні продовжую розмову, розпочату публікацією у вчорашньому номері «Голосу України».

У Магдалинівському районі Дніпропетровщини успішно провалюють держзамовлення. Голова районної Ради Олександр Чорнойван робить усе можливе, аби виправити ситуацію. Але, як на мене, його демократичні методи ігноруються господарствами.

— Звичайно, не все у нас так погано, — розповідає він. — Скажімо, селянське господарство «Приорільське» Віктора Шевченка вже виконало держзамовлення. Те саме можу сказати і про колгосп імені Суворова...

Директор Бузівського елеватора Василь Даниленко пристав до нашої розмови:

— Цього року вродив нормальний урожай і немає чого говорити про голод. Хліб у колгоспах є. Але багато керівників тримають його на фураж або ж вичікують, аби продати його за долари. Це якась доларова лихоманка! Мені ж легше працювати із фермером Шевченком. Ми уклали з ним взаємовигідний договір. Він уже привіз 542 тонни зерна на зберігання. Скажу більше, цей фермер з генерації людей, які дадуть Україні нове життя...

Опісля заслужених компліментів я не міг не зустрітися із господарем «Приорільського» Віктором Шевченком.

— Цікава виходить ситуація! Я, як кажуть, цілком і повністю підтримую аграрну політику прем'єра Вітольда Фокіна. Про це, до речі, пишу йому в листі на його ім'я. Сам здав зерно державі і агітую за це всіх фермерів області. Голова ж тутешнього колгоспу «Перше Травня» Євген Бондаренко здав у держзамовлення лише 250 тонн хліба при плані в 1620 тонн. Зважте: адже йому держава постачає техніку, пальне, запчастини, а я живу з ринку. Але я зацікавлений у міцній, стабільній державі. Лише тоді я зможу ефективно господарювати. І це. Лише завдяки підтримці колишнього голови Магдалинівської районної Ради Івана Кириленка ми міцно стали на ноги.

Для повноти картини зустрівся і з головою колгоспу «Перше Травня» Євгеном Бондаренком.

— Я за те, щоб не було ножиць цін на аграрну і промислову продукцію. Трактор Т-150 обходиться тепер в 27 тисяч карбованців. Але ж ми на ньому вже 6 разів замінювали двигун! А як хлібоздача? Мені треба 2 тисячі 446 тонн фуражу для худоби. Звідси й виходжу. До того ж, нам надійшло фондами лише два вантажних автомобілі і два трактори. І тепер не для преси: хоч ставте мене до дерева і стріляйте, а хліба я не здам.

Молодий голова сказав про те, про що дипломатично натякали мені в інших господарствах. Довелося мені почути і про «таємну вечерю» голів колгоспів. Мовляв, там було вирішено хліб державі не здавати. Я в таку нараду не вірю. Але вірю в те, що, очікуючи доларів і згодовуючи хліб худобі, ми прийдемо до карток на хліб. Саме через це очікування в непристосованих токах і коморах буде занапащено багато хліба. І чи можна буде ним годувати бодай би худобу? І яку ціну за хліб запросять за «бугром», знаючи про теперішній зерновий бойкот. Зрештою, гріш ціна нашому суверенітету за таких обставин.

Віктор КОСАРЧУК,
оглядач «Голосу України» з аграрних питань.
Магдалинівський район Дніпропетровської області.

Кабінет міністрів Української РСР

ПОСТАНОВА
від 9 серпня 1991 р. № 133
Київ

ПРО ЧАСТКОВУ ЗМІНУ ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УРСР ВІД 24 ЛИПНЯ 1991 р. № 104 «ПРО ПОРЯДОК ВИВОЗУ ТОВАРІВ НАРОДНОГО СПОЖИВАННЯ ЗА МЕЖІ УКРАЇНСЬКОЇ РСР»

У зв'язку із запровадженням з 1 серпня 1991 р. системи продажу товарів за картками споживача з купонами нового зразка Кабінет міністрів Української РСР **постановляє:**

1. Внести такі зміни до постанови Кабінету міністрів УРСР від 24 липня 1991 р. № 104 «Про порядок вивозу товарів народного споживання за межі Української РСР»:

скасувати додаток № 2 про норми вивозу громадянами продуктів харчування за межі республіки;

абзац перший пункту 4 постанови викласти у такій редакції:

«4. Заборонити вивіз громадянами за межі республіки гостродефіцитних товарів (крім продовольчих товарів для особистого споживання і речей особистого користування), вказаних у додатку № 1»;

включити до переліку гостродефіцитних товарів народного споживання, вивіз яких громадянами за межі республіки тимчасово забороняється (крім продовольчих товарів для особистого споживання і речей особистого користування), масло тваринне, цукор, алкогольні напої, тютюнові вироби;

визнати таким, що втратив чинність, пункт 6 постанови в частині норм вивозу громадянами продуктів харчування за межі республіки (у розрахунку на одну особу).

2. Працівникам підприємств, організацій і установ, які виїжджають у довгострокові відрядження для виконання геологорозвідувальних, заготівельних, дослідницьких та інших робіт у польових умовах, дозволяється вивозити продовольчі товари у кількості, необхідній для харчування у цей період. Підставою для пропуску товарів за межі республіки є посвідчення про відрядження і дозвіл виконкому місцевої Ради народних депутатів.

Рекомендувати Раді Міністрів Кримської АРСР, облвиконкомам, Київському і Севастопольському міськвиконкомам встановлювати форми контролю за вивозом громадянами за межі республіки товарів, виходячи з місцевих умов.

Прем'єр-міністр УРСР
В. ФОКІН.

Державний секретар Кабінету міністрів УРСР
В. ПЄХОТА.

Постанова друкувалася в нашій газеті 30 липня 1991 року.

Голос України

Засновник Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
УРСР, 252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ
Приймальня — 446-92-11
Відповідальний секретар 446-72-63
Завідуючий коректорською 441-84-42, 224-72-54 (телефакс)
ВІДДІЛИ:
парламентський 441-84-52, 441-85-64
листів — 441-82-05, 441-29-61
економіки — 441-88-07
аграрний 441-86-18
міжнародний 446-91-20
охорони здоров'я 441-88-06
соціальних питань 441-88-05
екології 441-88-59
культури 441-86-44
спорту 441-88-08
інформаційний 446-61-13, 441-86-20
історії України 441-88-62
військових питань 441-88-52
реклами 441-89-34
бухгалтерія 441-84-00

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Індекс 60955
Тираж 155 000
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу на 16 сторінках

Минуло більш ніж півроку, як прийнятий Закон «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування». При нашому вкрай політизованому світі — це час більш ніж чималий, щоб простежити, як він діє в реальному житті, у чому його слабкість і сила.

Редакція розпочинає друкувати ряд матеріалів, що стосуються життя Рад і впливу на нього цього Закону. Ми були б раді, якби працівники усіх рангів радянських органів, широкий загал читачів теж висловилися щодо порушених проблем, поділилися б думками, як нам удосконалити роботу Рад і що треба зробити, аби прийнятий Закон запрацював на повну силу.

Новицький Євген Антонович. Народився в 1932 році, українець, член КПРС. Закінчив Івано-Франківський державний педагогічний інститут імені В. Стефаника, вчитель історії.

Народний депутат від Рожнятівського виборчого округу № 204, що на Івано-Франківщині. Заступник голови Комісії Верховної Ради України у питаннях діяльності Рад народних депутатів, розвитку місцевого самоврядування.

МІСЦЕВА ВЛАДА: БАЖАНА Й РЕАЛЬНА

І. ВІЗЬМІМОСЬ РАЗОМ ЗА ВОЗА

Поділитися своїми думками на сторінках газети мене спонукали численні листи, які надходять до Верховної Ради України та її комісії, хід дискусії на сесіях Рад народних депутатів, на семінарах радянського активу в областях, Київському інституті політології і соціального управління у зв'язку з прийняттям Закону «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування». І якщо на першому етапі після прийняття Закону дискусії велися переважно навколо його змісту, його сильних і слабких положень, то нині головна увага зосереджується на його реалізації.

Інтерес до Закону, дискусії навколо нього природні. Адже він торкається інтересів усіх громадян України, його чекали не тільки понад 11 тисяч місцевих Рад, 300 тисяч депутатів, а практично вся республіка.

Мета Закону, якщо говорити коротко, зводиться до того, щоб місцеві Ради здобули нарешті реальну, а не декларативну владу, насправді стали владними господарями на своїй території. І хоч би як його не оцінювали, хоч би як не критикували (а підстави для цього, безперечно, є), нинішній Закон — це значний крок уперед у порівнянні з усіма попередніми законами про місцеві Ради, крок до їх справжнього повновладдя, це крок уперед до утворення України як суверенної держави.

Зрозуміло, Закон базується на особливостях перехідного періоду, і після прийняття нової Конституції України (а це може бути вже у цьому році) він, природно, зазнає суттєвих змін. Тоді і буде можливість для врахування зауважень і пропозицій, які тепер надходять до Верховної Ради. Вносити ж на чергових сесіях зміни і доповнення до Закону по ходу надходження пропозицій, як дехто категорично на цьому наполягає, просто неможливо та й навряд чи розумно. Нині ж Закон ми повинні сприймати таким, яким він є. Так робиться в усіх цивілізованих країнах.

З дня прийняття Закону минуло більш ніж півроку. Отже, часу достатньо, щоб проаналізувати, що зроблено, а що не зроблено для його виконання і що потрібно здійснити, аби Закон працював на повну силу. Саме таке завдання ставили перед собою Комісія у питаннях діяльності Рад народних депутатів, розвитку місцевого самоврядування і Відділ радянського будівництва Секретаріату Верховної Ради УРСР, аналізуючи нещодавно в Радах десяти областей республіки і Києва хід виконання Закону.

Що показав аналіз вивчення? В республіці практично завершено роботу щодо приведення структури Рад у відповідність із Законом, поєднано посади голів Рад та голів виконавчих комітетів. Цим покладено край так званій двоголовості Рад, двовладдю, яке нерідко призводило до безладдя, дублювання роботи, з'ясування стосунків між двома керівниками.

З урахуванням положень Закону розпочалася робота щодо визначення об'єктів комунальної власності різних територіальних рівнів, формування складу місцевого господарства і бюджету. У вирішенні питань місцевого життя в багатьох містах сформовані і почали діяти органи територіального громадського самоврядування. Практику їх функціонування, до речі, ми вивчили нещодавно в Подільському районі Києва. Характерно, що досвід цієї роботи тут нагромаджувався ще до прийняття Закону про місцеві Ради. В районі створено шість територіальних комітетів місцевого самоврядування. В їх роботі беруть участь депутати, кваліфіковані спеціалісти, добре обізнані із соціально-економічними проблемами району.

Спираючись на Закон, місцеві Ради республіки у складній економічній і соціально-політичній обстановці, в умовах переходу до ринку ведуть пошук нових форм господарювання, розширюють підприємницьку діяльність, виступають ініціаторами зовнішньоекономічних зв'язків.

І все ж місцеві Ради поки що не скрізь узяли в свої руки всю повноту влади. І вина в цьому не тільки їх. Як відомо, постановою Верховної Ради «Про порядок введення в дію Закону Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» Кабінету міністрів республіки було доручено до 1 квітня цього року визначити порядок передачі і перелік майна, яке передається до складу комунальної власності. Однак це важливе, можна сказати, стрижневе питання, до цього часу не вирішено. Мінфін республіки досі не розробив нормативів бюджетної забезпеченості на одного жителя, що має бути покладено в основу формування місцевих бюджетів, хоч усі строки також минули.

Ми запросили на засідання Комісії представників Кабінету міністрів, керівників Держкомекономіки, Мінфіну, інших міністерств і відомств республіки і поцікавились, як вони організували виконання доручення Верховної Ради щодо введення в дію Закону про Ради. Та замість розповіді про конструктивну роботу в цьому питанні ми почули від високопоставлених керівників різні причини, виправдання, що інакше як безвідповідальністю не назвеш. Була спроба переконати членів комісії, що деякі положення Закону, строки введення їх в дію — нереальні. З чимось можна було б і погодитися. Але тут виникає запитання: чому ж вони мовчали і з усім погоджувалися тоді, коли приймали Закон про Ради і постанова про введення його в дію і чому не наводилися такі аргументи тоді? А тепер, коли треба діяти, давати простір для роботи Рад, ставляться різні бюрократичні рогатки.

У той же час відсутність необхідних механізмів не дозволяє місцевим Радам формувати своє місцеве господарство і комунальну власність, серйозно стримує реалізацію їх економічних і фінансових можливостей. У листі до Верховної Ради України голова Солонської сільської Ради народних депутатів Дрогобицького району, що на Львівщині, Я. П. Болонний пише: «Сільським Радам досі не надано найменших можливостей для реального вирішення проблем села. Повністю відсутні механізм формування місцевого бюджету у відповідності з прийнятим Законом. Отака ціна прийнятих рішень...»

Не спрацьовують сповна положення щодо фінансових ресурсів місцевого самоврядування. Із 13 джерел, із яких мають зараховуватися доходи у бюджет адміністративно-територіальної одиниці місцевого самоврядування базового рівня, використовуються здебільшого шість-сім. Не надходять, зокрема, платежі з таких джерел, як здача в оренду майна, яке належить до комунальної власності, земельний податок, плата за трудові та природні ресурси. Тому місцеві Ради, зокрема сільські і селищні, в ряді випадків і сьогодні продовжують перебувати в матеріальній залежності від колгоспів і радгоспів, від підприємств і організацій, розташованих на їх території, нерідко змушені виступати в ролі прохачів, коли справа стосується питань благоустрою, водопостачання, газифікації, будівництва і ремонту соціально-культурних об'єктів. Як і раніше, вони залишаються без грошей, їх бюджет знекровлений, і тому вони часом неспроможні прийняти скільки-небудь значимого рішення з питань місцевого життя. Адже замовляє музику той, хто платить гроші. От і виходить: Закон прав Радам надав, а командно-адміністративна система ходу цим правам не дає.

Не кращим чином іноді діють і місцеві Ради. Як відомо, згідно із Законом, тепер вони самі визначають свою структуру і штати. На жаль, деякі Ради при гострому бюджетному дефіциті допускають надмірності у використанні коштів на утримання апарату управління, забезпечення депутатської діяльності. За даними Мінфіну республіки після прийняття Закону апарат управління місцевих органів влади зріс більш як на десять тисяч чоловік із фондом заробітної плати 43 мільйони карбованців. Тут місцеві Ради беруть приклад з республіканських органів. Кабінет міністрів та й сама Верховна Рада щедрі на створення нових структур управління, хоч народні депутати на сесіях парламенту неодноразово порушували питання про недоцільність деяких із них.

Зрозуміло, перехід до ринкової економіки, процеси роздержавлення, приватизації породжують нестандартні ситуації, висувають потребу створення нових структур управління цими процесами. Але незаперечне й інше — з виконанням нових завдань відпадає частина вчорашніх проблем, отже, стають зайвими і відповідні структури, які ними займалися раніше. А ось тут справи йдуть важко. Попередні структури, як правило, продовжують функціонувати під старими або зміненими вивісками, не тільки не вирішуючи належним чином питання сьогодення, а часто-густо навіть гальмуючи справу. При цьому керівник кожної республіканської структури намагається мати відповідні служби, так би мовити «під собою», в областях і районах.

Тому питання скорочення управлінського апарату на всіх рівнях до розумних меж, підвищення ефективності його роботи сьогодні повинно займати одне з провідних місць у роботі.

Отже, деякі принципові положення Закону про Ради працюють не на повну силу або зовсім не діють, стали черговими деклараціями. І подібна доля не тільки цього, а й багатьох інших законів. І пов'язано це передусім з тим, що такої неповаги до законів, такого ігнорування їх, як у нас, мабуть, немає в жодній країні. І це пояснюється не стільки тим, що деякі закони недосконалі, що вони не подобаються певним політичним силам, окремим соціальним групам населення, скільки тим, що ми взагалі не навчилися поважати законодавчі норми. Наша хронічна хвороба — правовий нігілізм. В усьому цьому дається взнаки таке «залишкове» явище минулих років, як підміна правових норм «телефонним правом», відсутність у людей, за висловом юристів, почуття законослухняності, правової культури. До того ж деякі закони мають суперечливий характер, не приведені у відповідність з вимогами Декларації про державний суверенітет України, економічної самостійності республіки.

На перешкоді реалізації законів стоїть і неправильне розуміння поняття суверенності, прагнення окремих Рад народних депутатів надати своїм рішенням статусу верховенства щодо актів органів влади вищого рівня, а то й просто нормотворче свавілля окремих із них. Немало прикладів, коли Ради і службові особи діють за принципом: беру із Закону те, що мені вигідно, а інтереси Ради вищого чи нижчого рівнів — це вже не моя турбота. Керівники деяких Рад використовують суверенітет як можливість не рахуватись із законами і рішеннями вищих органів влади. В минулому році в цілому по республіці всупереч чинному законодавству місцеві Ради та їх виконавчі комітети прийняли 1882 рішення, на які було внесено 1632 протести і подання прокуратур. Нерідко між Радами різних рівнів немає взаєморозуміння.

До сказаного слід додати і таке. Реальність, життєздатність законів виявляється не одразу після їх прийняття, а через деякий час, можливо, через рік — два. Така особливість законів, і це потрібно враховувати.

Відомо, що Верховна Рада, крім законодавчої, покликана виконувати і контрольну функцію. В Конституції Української РСР (ст. 113) записано: «Верховна Рада Української РСР здійснює контроль за діяльністю всіх підзвітних їй державних органів». Не в порядку критики, а з міркувань уболівання за справу вважаю, що нинішній український парламент з цією важливою функцією справляється не кращим чином. На пленарних засіданнях і в комісіях ми дуже рідко чуємо слова «контроль», «відповідальність». Вони чомусь навіть стали непопулярними, а дехто сприймає їх як посягання на демократію і свободу.

У минулому році Верховна Рада ліквідувала Комітет народного контролю республіки. Тоді ж було доручено Комісії у питаннях законодавства і законності підготувати пропозиції щодо створення контрольної структури в системі Верховної Ради — чи то Контрольної палати, чи якогось іншого органу. Однак досі питання не вирішено, перебуває у підвішаному стані.

У нас дуже мало прикладів, коли б парламент або його підрозділи взяли під контроль реалізацію законів, вивчали спеціально ці питання в областях і районах республіки з виїздом на місця, заслухували б на пленарних засіданнях інформації і повідомлення службових осіб про виконання ними тих чи інших рішень. Проблема контролю, організації здійснення рішень не стала визначальною в роботі комісій Верховної Ради. Вони слабо реалізують свої контрольні функції, та й діяльність їх не врегульована конкретними законодавчими нормами.

Не буду оригінальним, коли скажу: потрібно серйозно вдосконалювати основні напрями діяльності Верховної Ради та вищого виконавчого органу республіки — Кабінету міністрів. При цьому слід зробити особливий акцент на контрольній функції. І це треба зробити якнайшвидше.

Євген **НОВИЦЬКИЙ.**

Телеграфним рядком з Рівного

МІСТО СЕБЕ НАГОДУЄ?

Рівненський міськвиконком прийняв рішення про залучення працездатного населення міста на сільськогосподарські роботи, а міськком Компартії України — відповідне звернення. Попереду на овочевих плантаціях — працівники об'єднань «Промтовари» та фірми «Одяг». За голими прилавками робити їм нічого...

БУЛО Б ДО ЧОГО ЧІПЛЯТИ...

Газета «Горинь», що виходить у Рівному, надрукувала радісне для фермерів, овочівників та городників повідомлення: мовляв, обласне підприємство «Рівнеавтосервіс» пропонує легкі навісні культиватори КРМ-1,2, що агрегатуються з міні-тракторами вітчизняного та закордонного виробництва. Де придбати те, до чого причіплюють,— не повідомляється.

БАНОЧКИ — ТЕЖ ГРОШІ

Критичне становище склалося в рівненських магазинах через нестачу розмінної монети. «Платять» баночками, пляшками, здачу отримують вафлями, цукерками, бо змушені брати «круглу» вагу. Про відкриття власного монетного двору у місті поки що не чути.

ЧИ «ПРОМАХНЕТЬСЯ» ПРОКУРАТУРА?

Шістнадцятирічно го Сергія Максимчука, мешканця села Грабів Рівненського району, повідомила газета «Рівне», застрілено з пістолета, коли він викрав автомобіль у Луцьку і їхав у ньому з трьома приятелями. Їх обстріляли військові. Слідство веде військова прокуратура.

БУДЕМО З М'ЯСОМ

Всі рекорди побила у селі Невіркові Корецького району корова М. Лавренюка — привела відразу четверо телят. Подібного випадку ніхто з тутешніх мешканців й не пригадає. Якщо так піде і далі, жартують, будемо з м'ясом...

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».

ЯКОГО СВЯТА ХОЧЕТЬСЯ?

Думки власкора

Чи подякували б нам козаки-запорожці, якби підвелися зі своїх могил, за те, як вшановуємо їх пам'ять?

Ось це далеко не радісне, суперечливе питання переслідує, підозрюю, не тільки мене другий рік підряд — стільки, скільки відзначаємо 500-річчя козацтва.

Як не прикро, як не печально, а розгнівалися б предки на нас. Судячи з подій, які другий рік відбуваються на Дніпропетровщині — у колисці запорозького козацтва.

Надто мало святковості та національної гідності в цих днях, які називаємо днями козацької слави. Натомість забагато політичного протиборства, політичних пристрастей. За порогами взаємної нетерпимості опинилися ми. Не завадить просити у пращурів пробачення за те, що в такий час живемо ми, коли не можемо без ідеологічних сутичок обійтися. Може, не наша вина в тому, але ж біда наша, що ніяк не спроможемося піднятися над «ізмами» заради інтересів народу-страждальця, задля того, аби він звівся з колін.

На Нікопольщину до могили кошового отамана Івана Сірка перемістилося святкування 500-річчя запорозького козацтва. Це за задумом організаторів всеукраїнського культурологічного походу «Козацькими шляхами», влаштованого у супрязі з кількома новими партіями, головним чином Рухом, на чолі з народним депутатом УРСР Миколою Поровським. Натомість оргкомітет Дніпропетровського облвиконкому ще в кінці липня трохи поспіхом заклав пам'ятний знак там, де передбачається споруджувати усипальницю Івана Сірка та козацький меморіальний комплекс, вважаючи, що цього поки досить. Решту заходів, провести які мислиться в містах та селах регіону без запрошення великої кількості гостей, відкладено на пізніший час.

Сотень, тисяч гостей з усіх областей та регіонів республіки сюди, м'яко кажучи, й не хотіли кликати, як це зробили організатори походу. І цьому задуму мали намір перешкодити. Непереконливі, непослідовні аргументи — починаючи з наче вкрай загрозливої епізоотичної ситуації і закінчуючи апелюванням до керівників республіки «не допустити бандерівського свавілля» — не додали честі господарям.

Де «націоналістична істерія», а де відродження національної свідомості — це треба дозволити людям осмислювати й вирішувати самим.

Хоч однозначно тлумачити негостинність господарів також не візьмуся. На початку нинішнього й тогорічного серпня тут, біля села Капулівки, відбувалися дні козацької слави, за сценарієм, скажімо так, не погодженим з місцевою владою. Це місцевій владі не сподобалося. Вже тоді виникло непорозуміння — протистояння, позначене суто партійними переконаннями як перших, так і других. Торік демократичні сили та рухи «необачно» передали куті меду і багатьма вчинками й нюансами тільки зашкодили ідеям відродження національної гідності народу. Не весь їхній «мед» сприймало місцеве населення, і не бачити, не розуміти цього — також помилка.

Задля справедливості треба сказати, що цього року свято на Нікопольщині почалося спокійніше. Та нетерпимість є очевидною — одні гостям не раді й не приховують відрази, інші «гепають» з гармати, демонстративно набиваючи порох партійними газетами. Одні сваряться, що надумали співати-гарцювати, коли в полі роботи по зав'язку, інші ладні і допомогти місцевим селянам, і навіть справити разом з ними у вихідні обжинки, і т. д.

Історики стверджують, що запорозькі козаки першими в світі створили найдемократичнішу на ті часи державу. То чому не вистачає нам глузду і терпіння демократично, цивілізовано жити на своїй землі?

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровська область.

Факт і коментар

АФРИКАНЦІ ВІДКРИВАЮТЬ ХЕРСОН

У Херсоні перебувала офіційна урядова делегація з африканської країни Сьєрра-Леоне на чолі з головою парламенту цієї республіки Вільямом Конті.

Гості знайомились з історією, культурою та структурою економіки краю, діяльністю місцевих Рад в умовах демократії. Вони цікавились також відносинами між Україною і Москвою.

— Ви вирішили створити ринкову економіку,— сказав В. Конті.— Якщо є у вас бажання відкрити спільні підприємства, ми підемо на це із задоволенням. Співробітництво з херсонцями бачиться в галузях рибальства, енергетики, сільського господарства, видобування алмазів.

Спеціальний і уповноважений посол Сьєрра-Леоне в СРСР Олу Уільям Хардінг признався: на перших порах перебування в Союзі він не знав, що Херсон є побратимом його батьківщини — Фрітауна. Він вважає, що поки мало зроблено для зміцнення й розвитку дружніх зв'язків. Посол висловив свої міркування щодо встановлення ділових контактів.

Перший заступник облвиконкому Олександр Мельников запевнив гостей, що пропозиції про дальше співробітництво будуть уважно розглянуті.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсон.

Співробітництво

«КІВІ», «МАНГО» ТА ІНШІ

В області широким попитом користуються освіжаючі напої «Ківі», «Манго», «Кола», «Маракуля» та деякі інші, які випускають Ужгородський, Мукачівський та Берегівський консервні заводи. Унікальні за смаковими якостями, вони розходяться миттєво. Виготовляють згадані напої за технологією будапештської фірми з обмеженою відповідальністю «Бриліянт». Щоб збільшити виробництво дефіцитної продукції, обласне виробниче об'єднання «Продтовари» вирішило створити разом з угорськими колегами спільне підприємство «Бриліянт-Карпати».

Завдяки цьому вже нинішнього року в торговельну мережу надійде близько 700 тисяч пляшок освіжаючих напоїв. Контрактом передбачено також налагодження виробництва широкого асортименту консервованої, фруктової та плодоовочевої продукції, відкриття в містах області фірмових торгових павільйонів.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент «Голосу України».
Ужгород.

Навколомистецькі новини

КОЗАЦЬКІ ГЕНИ НЕВМИРУЩІ

Ну, чому б, скажімо, Петру Ващуку, учаснику художньої самодіяльності Рівненського палацу культури текстильників, не вдягтися в костюм середньовічного лицаря чи мушкетера, чи ще когось. Сцена — вона і є сцена, тут усе можливе. Аж ні, вбрався в козака і пісень козацьких співає. А, може, це його душа співає, і козацькі гени в ній радісно озиваються? Співайте, Петре Дмитровичу, а ми слухатимемо. Бо і в нас тече та ж кров — козацька.

Людмила КОРОЛЬ.
Фото Володимира РОМАЧИЧА.

Зверніть увагу

ДЛЯ «ЧОРНОБИЛЬЦІВ»

У видавництві «Україна» вийшла в світ брошура «Законодавчі акти Української РСР, пов'язані з чорнобильською катастрофою». До неї увійшли закони і постанови, прийняті 27 і 28 лютого 1991 року на третій сесії Верховної Ради УРСР дванадцятого скликання: Концепція проживання населення на територіях Української РСР з підвищеними рівнями радіоактивного забруднення, закони про правовий режим забрудненої території і про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи, постанови про порядок введення в дію цих законів.

Олексій БРЕУС.

У ПЕЧЕРУ — НА ВЕРТОЛЬОТІ

Ідея прилучитися до обслуговування туристів давно не давала спокою авіаторам Криму. Людей приваблюють древні гори, реліктові ліси, мальовничі водопади півострова — чому б не показувати їх з висоти пташиного польоту?

А втілити задум вдалося ніби випадково. Поблизу гори Чатир-Даг спелеологи відкрили унікальну печеру, яку назвали Мармуровою. Досить сюди дістатися — і милуйся неповторним світом підземелля. Але як дістатися? Ось і запропонували свої послуги авіатори. Побудували неподалік печери вертолітний майданчик, на нього й висаджують тепер туристів.

І це лише початок. Начальник відділу маркетингу авіапідприємства, пристрасний краєзнавець Ігор Уханов запропонував маршрут і до середньовічного печерного міста Чуфут-Кале. Щойно тут також споруджено вертолітний майданчик.

Володимир БІЛИЧ.
Сімферополь.

...А ХОЧЕТЬСЯ?

...скора

...задля того, аби ...ліз.

...щину до мо... отамана Іва... містилося свят...річчя запорозь... Це за задумом ...всеукраїнського ...ного походу ...шляхами», вла... зв'язі з кілько... ...артіями, голов... ...хом, на чолі з ...татом УРСР ...овським. На... ...мітет Дніпро... облвиконкому ...ння трохи пос... пам'ятний знак ...бачається спо... усипальницю ...козацький ме...комплекс, вва... ...го поки досить. ..., провести які ...містах та селах ...прошення вели... гостей, відкла...ший час.

...яч гостей з усіх областей та регіонів республіки сюди, м'яко кажучи, й не хотіли кликати, як це зробили організатори походу. І цьому задуму мали намір перешкодити. Непереконливі, непослідовні аргументи — починаючи з наче вкрай загрозливої епізоотичної ситуації і закінчуючи апелюванням до керівників республіки «не допустити бандерівського свавілля» — не додали честі господарям.

Де «націоналістична істерія», а де відродження національної свідомості — це треба дозволити людям осмислювати й вирішувати самим.

Хоч однозначно тлумачити негостинність господарів також не візьмуся. На початку нинішнього й тогорічного серпня тут, біля села Капулівки, відбувалися дні козацької слави, за сценарієм, скажімо так, не погодженим з місцевою владою. Це місцевій владі не сподобалося. Вже тоді виникло непорозуміння — протистояння, позначене суто партійними переконаннями як перших, так і других. Торік демократичні сили та рухи «необачно» передали куті меду і багатьма вчинками й нюансами тільки зашкодили ідеям відродження національної гідності народу. Не весь їхній «мед» сприймало місцеве населення, і не бачити, не розуміти цього — також помилка.

Задля справедливості треба сказати, що цього року свято на Нікопольщині почалося спокійніше. Та нетерпимість є очевидною — одні гостям не раді й не приховують відрази, інші «гепають» з гармати, демонстративно набиваючи порох партійними газетами. Одні сваряться, що надумали співати-гарцювати, коли в полі роботи по зав'язку, інші ладні і допомогти місцевим селянам, і навіть справити разом з ними у вихідні обжинки, і т. д.

Історики стверджують, що запорозькі козаки першими в світі створили найдемократичнішу на ті часи державу. То чому не вистачає нам глузду і терпіння демократично, цивілізовано жити на своїй землі?

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Дніпропетровська область.

...І ...РСОН

...і уповноваже... ...ьєрра-Леоне в ...ям Хардінг при... ...рших порах пе... ...юзі він не знав, ...обратимом його ... Фрітауна. Він ...ки мало зробле...ння й розвитку ...ів. Посол висло...кування щодо ...ділових контак...

...упник облвикон... ...др Мельников ...й, що пропози...е співробітницт...жно розглянуті.

...ИННИЧЕНКО,
...кореспондент
...країни».

...ІНШІ

...«Бріліант-Кар...

...ому вже нинішн... торговельну ме... близько 700 ти... освіжаючих на... ...том передбачено ...дження вироб...кого асортимен...ної, фруктової ...евої продукції, ...містах області ...ових павільо...

...ола ГОРВАТ,
...кореспондент
...країни».

Навколомистецькі новини

КОЗАЦЬКІ ГЕНИ НЕВМИРУЩІ

Ну, чому б, скажімо, Петру Ващуку, учаснику художньої самодіяльності Рівненського палацу культури текстильників, не вдягтися в костюм середньовічного лицаря чи мушкетера, чи ще когось. Сцена — вона і є сцена, тут усе можливе. Аж ні, вбрався в козака і пісень козацьких співає. А, може, це його душа співає, і козацькі гени в ній радісно озиваються? Співайте, Петре Дмитровичу, а ми слухатимемо. Бо і в нас тече та ж кров — козацька.

Людмила КОРОЛЬ.
Фото Володимира РОМАЧИЧА.

Телеграфним рядком з Хмельницького

ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ

Днями у Колонному залі обласної філармонії чехо-словацькими спеціалістами змонтовано орган, який виготовили на заводі «Рігер Клосс». Це двадцятий концертний орган на Україні. Перший концерт на ньому дали соліст Республіканського будинку органної і камерної музики, заслужений артист України В. Кошуба та актриса обласної філармонії В. Мокрова.

ВИР... У ЛІКУЮ... АПА...И

У Шепетівській районній лікарні встановлено два фізіотерапевтичні апарати вітчизняного виробництва «Новь-1» та «Новь-2», які хвилями нетеплової інтенсифікації виліковують за 15—20 сеансів виразку шлунку і дванадцятипалої кишки. Перші хворі, яких лікували з допомогою цих апаратів, почуваються повністю здоровими.

ПІРАТИ-ЗАЛІЗНИЧНИКИ

Нещо...но Хмельн...ька тра...тна пр...атура закінчила розслідування кримінальної справи про розкрадання імпортних товарів із вагонів, що надходили в Союз з-за кордону. На лаву підсудних сіло відразу 22 залізничники, які «промишляли» на станції Гречани. Подібне кубло викрито й у Городоцькому районі — тут «виколупували» імпорт 20 чоловік. Злодіїв ловлять, та, як стверджує транспортна прокуратура, їх більшає не по днях, а по годинах. Отже потрібні більш рішучі заходи.

Ок...а ВАСИЛАШКО.

Коротко

РИЗИКНУВ — І ПЕРЕМІГ У ВАШІНГТОНІ

Двадцятишестирічний студент з Києва Сергій Поярков став переможцем міжнародного конкурсу на кращі ілюстрації до науково-фантастичних творів. Його робота дістала в США найвищі оцінки авторитетного журі, яке вперше удостоїло радянського представника звання лауреата цього дуже престижного серед непрофесіоналів літературно-художнього змагання. Воно носить ім'я широковідомого у Сполучених Штатах письменника Рона Хаббарда, книги якого розходилися в країні багатомільйонними тиражами. Цікаво, що переможець дізнався про конкурс від одного з своїх приятелів і вирішив ризикнути...

Укрінформ.

Велика сверблячка у «маленькому Парижі»

Реалії

ВІДВІДАВШИ міську санепідемстанцію, я пересвідчилася, що в більшості з нас санітарно-гігієнічна освіта розпочалася і завершилася наукою відомого Мийдодіра. Та і його поради не так просто виконати, бо в місті практично цілодобово немає води. До головного лікаря Львівської міської санепідемстанції Р. Потіцької я звернулася за роз'ясненням з приводу трагедії на винзаводі, де раптово померло четверо чоловіків. Один з них С. Добош, як завжди, спустився по драбині у 50-тонну цистерну з-під вина, щоб помити її водою. Несподівано для напарників, які залишалися нагорі, він зірвав з себе протигаз і знепритомнів. Поки начальник цеху викликала швидку допомогу, ще четверо робітників полізли (без протигазів!) до цистерни й відразу впали поряд із товаришем. П'ятого здогадалися прив'язати мотузкою і вчасно витягнули. Нині він у лікарні. Чотирьох поховали...

Міська санепідемстанція кваліфікувала це як нещасний випадок. Бо аналізи, зроблені фахівцями, яких, до речі, покликали через кілька годин після трагедії, не засвідчили наявності у цистерні отруйних вуглекислого та сірчистого газів.

— Та й апаратура у нас не японська,— розвела руками Раїса Віталіївна.

Очевидно, лише судмедекспертиза з'ясує справжні причини смерті-невидимки.

Майже водночас із цією бідою на іншому заводі — «Електропобутприлад» — сталася подія трагікомічна. Спочатку акт громадянської непокори виявили постійні «жителі» підприємства — пацюки, які донедавна почувалися рівноправними партнерами робітників, гуляли, де заманеться, навіть у кабінет до директора зазирали на виробничі наради. Одного дня нахабам-гризунам було оголошено нещадну війну, але відповідні служби підприємства забули прибрати трупи з «поля бою» і пацюки жорстоко помстилися за свою загибель. Багатьох робітників охопила сверблячка, на тілі з'явилася висипка. Її причини: гамазовий кліщ. Комахи переселилися з мертвих пацюків на людей, і тоді акт громадянської непокори виявили робітники, які застрайкували. Цього разу без політичних лозунгів, бо ворог кусав усіх підряд, незалежно від ідейних переконань.

Навіщо, скажете ви, отак докладно переповідати усяку гидоту? Адже загалом Львів — культурне, цивілізоване місто, «маленький Париж» і т. п. Справді, з цього епізоду можна було б навіть посміятися, якби він не був одним із багатьох сумних наслідків екологічного лиха. Велика біда розпочинається з неуваги до малої. Та поки грім не гримне, ми не перехрестимося. Бачу безпосередній зв'язок між пацюками, кліщем і тією екологічною катастрофою, якої знову зазнав багатостраждальний Дністер.

Ну, а у Львові мало не щодня можна чекати якихось несподіванок. Незважаючи на злагоджену, як запевнила ме... не Раїса ... дію сані... виконко... важко з... ними зу...

У по... дустріал... кими те... відповід... мисливо... дям, ок... домості, ... вода, с... простір. ... підприє... вікна н... побутов... час від... посилає... в бік м... згідно ... конкому... сичних ... приємст... відходи... Хто як... ниче о... лад» в... для рт... середнь... По суті ... заселен... з'ясува... ження ... приємст... чин бул... часи. В... й не ду... формац... вкрай ... стрій, ... знаходи... ків мет... ловтішн... мови, а... стоїть ... зони д... про без... тощо. Н... ємств к... санкції ... приміро... укуси ...

Втім, ... все-таки ... Україні ... закон, ... санітар... нашого ... мося?

вл...
«Г...
Льві...

Спорт

СМІЛИВИЙ ХЛОПЕЦЬ БІЛЛ ХЕМІЛЛ

На чудовому мототреку міста Рівне відбувся півфінал особистого заліку чемпіонату світу з мотогонок на гаревій доріжці. У змаганнях взяли участь кращі спідвеєсти з багатьох країн світу — Англії, Швеції, США, Італії, Чехо-Словаччини, СРСР...

Уже з перших заїздів почалася гостра боротьба. Високий клас демонструють тогорічний чемпіон світу швед Пер Йонсон, його земляк Джиммі Нільсен, виграють дистанцію чех Роман Матоушек, угорець Золтан Адарян.

Під захоплені вигуки тисяч уболівальників виїжджає на старт єдиний представник Радянського Союзу Ріф Саїтгареєв з Уфи. Але... про це потім.

Кожен з 20 заїздів тримав глядачів у напруженні. Важко передати всі перипетії боротьби — були «рекордні швидкості» (двічі побито рекорд треку), були нервові зриви, за що судді знімав гонщиків із заїздів, були прикрі невдачі й ефектні перемоги. У другій серії заїздів буквально вразив своїм молодецьким запалом, блискучою технікою, безстрашністю американець Білл Хемілл. Глядачі відразу ж його полюбили —і вже аж до завершення змагань за нього «непатріотично» вболівали навіть представники міліції. Білл, до речі, і став переможцем Рівненського фіналу, він же й побив рекорд треку. Друге й третє місця посіли швед Джим Нільсен і Пер Йонсон.

Ну, а що ж наш Ріф Саїтгареєв? Доріжку він залишив у повному розумінні чистим — не набрав жодного очка. Єдиний з усіх. Виступ уфимця чимось нагадував реалії нашого щоденного життя-буття: то в його мотоцикла двигун заглох, то спортсмен зробив фальшстарт, то зіткнувся із суперником і відірвав в його мотоцикла якусь залізяку, то, врешті-решт, прийшов останнім.

Того ж вечора «порадували» рівненських уболівальників і футболісти місцевого «Вереса», котрі програли 0:2 команді «Карпат» з райцентру Кам'янка Бузька Львівської області.

Михайло СЕРГІЙЧУК.

ДО...

Тяж... них ді... Луганс... док «З... педаго... сюди м... ків з ... Навчал... дітьми... ливого... но ств... дуть к... медсес... вально... роблят... льний ... витку ... сконал...

...ть увагу

...ЕРУ — НА ВЕРТОЛЬОТІ

...учитися до обс... туристів давно ...окою авіаторам ...ей приваблюють реліктові ліси, водопади півост... б не показувати ...пташиного польо...

...задум вдалося ніби випадково. Поблизу гори Чатир-Даг спелеологи відкрили унікальну печеру, яку назвали Мармуровою. Досить сюди дістатися — і милуйся неповторним світом підземелля. Але як дістатися? Ось і запропонували свої послуги авіатори. Побудували неподалік печери вертолітний майданчик, на нього й висаджують тепер туристів.

І це лише початок. Начальник відділу маркетингу авіапідприємства, пристрасний краєзнавець Ігор Уханов запропонував маршрут і до середньовічного печерного міста Чуфут-Кале. Щойно тут також споруджено вертолітний майданчик.

Володимир БІЛИЧ.
Сімферополь.

ГОЛОС України

им рядком
цького

нцерт

олонному
філармонії
ми спе-
онтовано
готовили
р Клосс».
концерт-
Україні.
церт на
ліст Рес-
будинку
ерної му-
ий артист
шуба та
ої філар-
ова.

кую

ий район-
тановлено
апевтичні
яного ви-
ськ-1» та
илями не-
сифікації
15—20
шлунку
ї кишки.
ких ліку-
гою цих
уваються
вими.

ки

мельниць-
пр з-
розслідуй-
ової спра-
дання ім-
із ваго-
или в Со-
ну. На
сіло від-
чники, які
на стан-
Подібне
у Горо-
ні — тут
імпорт
дів лов-
тверджує
рокурату-
не по
инах. От-
ль рішу-

Окса
АШКО.

Реалії

Велика сверблячка у «маленькому Парижі»

Відвідавши міську санепідемстанцію, я пересвідчилася, що в більшості з нас санітарно-гігієнічна освіта розпочалася і завершилася наукою відомого Мийдодіра. Та і його поради не так просто виконати, бо в місті практично цілодобово немає води. До головного лікаря Львівської міської санепідемстанції Р. Потицької я звернулася за роз'ясненням з приводу трагедії на винзаводі, де раптово померло четверо чоловіків. Один з них С. Добош, як завжди, спустився по драбині у 50-тонну цистерну з-під вина, щоб помити її водою. Несподівано для напарників, які залишалися нагорі, він зірвав з себе протигаз і знепритомнів. Поки начальник цеху викликала швидку допомогу, ще четверо робітників полізли (без протигазів!) до цистерни і відразу впали поряд із товаришем. П'ятого здогадалися прив'язати мотузкою і вчасно витягнули. Нині він у лікарні. Чотирьох поховали...

Міська санепідемстанція кваліфікувала це як нещасний випадок. Бо аналізи, зроблені фахівцями, яких, до речі, покликали через кілька годин після трагедії, не засвідчили наявності у цистерні отруйних вуглекислого та сірчистого газів.

— Та й апаратура у нас не японська,— розвела руками Раїса Віталіївна.

Очевидно, лише судмедекспертиза з'ясує справжні причини смерті-невидимки.

Майже водночас із цією бідою на іншому заводі — «Електропобутприлад» — сталася подія трагікомічна. Спочатку акт громадянської непокори виявили постійні «жителі» підприємства — пацюки, які донедавна почувалися рівноправними партнерами робітників, гуляли, де заманеться, навіть у кабінет до директора зазирали на виробничі наради. Одного дня нахабам-гризунам було оголошено нещадну війну, але відповідні служби підприємства забули прибрати трупи з «поля бою» і пацюки жорстоко помстилися за свою загибель. Багатьох робітників охопила сверблячка, на тілі з'явилася висипка. Її причини: гамазовий кліщ. Комахи переселилися з мертвих пацюків на людей, і тоді акт громадянської непокори виявили робітники, які застрайкували. Цього разу без політичних лозунгів, бо ворог кусав усіх підряд, незалежно від ідейних переконань.

Навіщо, скажете ви, отак докладно переповідати усяку гидоту? Адже загалом Львів — культурне, цивілізоване місто, «маленький Париж» і т. п. Справді, з цього епізоду можна було б навіть посміятися, якби він не був одним із багатьох сумних наслідків екологічного лиха. Велика біда розпочинається з неуваги до малої. Та поки грім не гримне, ми не перехрестимося. Бачу безпосередній зв'язок між пацюками, кліщем і тією екологічною катастрофою, якої знову зазнав багатостраждальний Дністер.

Ну, а у Львові мало не щодня можна чекати якихось несподіванок. Незважаючи на злагоджену, як запевнила мене Раїса Віталіївна, взаємодію санітарних служб і міськвиконкому, є проблеми, які важко здолати навіть спільними зусиллями.

У повоєнні роки Львів індустріалізували такими стрімкими темпами, що ніхто з відповідальних осіб і не замислився над тим, що людям, окрім пролетарської свідомості, потрібні повітря, вода, сякий-такий життєвий простір. І нині промислові підприємства «дихають» у вікна наших осель. Міське побутове сміттєзвалище, яке час від часу загоряється і посилає дим то в бік села, то в бік міста, уже п'ять років згідно з рішенням міськвиконкому не приймає токсичних відходів зі 150 підприємств. І вони тримають ці відходи на своїх територіях. Хто як уміє. Колись виробниче об'єднання «Львівприлад» влаштувало могильник для ртутних відходів безпосередньо на своїй території. По суті, у житловому, густозаселеному мікрорайоні. Це з'ясувалося під час спорудження нового корпусу підприємства. Екологічний злочин було списано на застійні часи. Винних не знайшли, та й не дуже шукали. Цією інформацією Раїса Віталіївна вкрай зіпсувала мені настрій, бо моє помешкання знаходиться за кілька десятків метрів від заводу. І малоутішним здався акорд розмови, а саме: у місті гостро стоїть питання про санітарні зони довкола підприємств, про безвідходне виробництво тощо. Нині керівники підприємств переживають штрафні санкції значно легше, аніж, приміром, витівки пацюків чи укуси вищезгаданого кліща.

Втім, час на виживання все-таки є. Верховна Рада України готує відповідний закон, який гарантуватиме санітарно-гігієнічну охорону нашого здоров'я. Протримаємося?

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».
Львів.

Україна і світ

З делікатністю гостя, з розумом господаря

12 серпня Київський Будинок учителя вітав учасників першої українсько-канадської педагогічної конференції, яка протягом десяти днів продовжуватиме свою роботу на Івано-Франківщині, Буковині, Львівщині.

— У сімдесятих роках українська мова прийшла в державні школи Канади, — зауважив на пленарному засіданні міністр освіти провінції Саскачеван Рей Майклджон.

— У дев'яностих українська мова повернулася нарешті в державні освітні заклади України, — сказав у своєму виступі міністр народної освіти України Іван Зязюн.

Зрозуміло, не лише ці відкриття з присмаком гіркоти об'єднують сьогодні вчителів двох країн. Підписано угоду про співробітництво між провінцією Саскачеван і Міністерством народної освіти УРСР, зі своїми канадськими колегами подружилися Львівський та Чернівецький університети. Темами цьогорічної серпневої розмови стали проблеми управління освітою, підготовки та перепідготовки вчителів, двомовності, статусу української мови в мультикультуральному суспільстві і т. ін.

Втім, канадські педагоги не нав'язують своїх моделей освіти.

— Ми розуміємо, що в кожну родину треба входити з делікатністю гостя, але з розумом господаря, — наголосив пан Майклджон.

Катерина КІНДРАСЬ.

Телеграфним рядком з Кіровограда

ДЕ СИНІ БЕРЕТИ — ТАМ СІРІ КАШКЕТИ

Якби не міліція, свято десантників принесло б жителям міста багато неприємностей. Брутальна лайка на центральній площі міста, образи на адресу перехожих, горілка супроводжували «героїв» з самого ранку. Неофіційне святкування Дня десантника, як, до речі, і Дня прикордонника, посилює криміногенну обстановку в місті, відволікає значну кількість співробітників правоохоронних органів для підтримання громадського порядку і спокою.

ПРАСКА ЗА СОТНЮ

Районне відділення Фонду милосердя і здоров'я та Червоного Хреста провело у Гайвороні благодійний аукціон. Серед інших дефіцитів звичайні електропраски були найдешевшими — йшли за сотню. Виручені від аукціону кошти — близько 50 тисяч карбованців — перераховано у фонд будівництва Гайворонської середньої школи № 5 та терапевтичного корпусу райлікарні.

ОТО КОЗАКИ НАЧИТАЮТЬСЯ

У Кіровограді тиражем п'ять тисяч примірників вийшов часопис Буго-Гардівської спілки «Козацька воля». Для тих, хто хоче почитати газету кіровоградських козаків, не обов'язково їхати до нашого міста. Козацьке товариство значну частину тиражу повезло для розповсюдження в Запоріжжя, Нікополь, Марганець, Орджонікідзе, Капулівку на святкування 500-річчя Запорозького козацтва.

ЗНОВУ ПІКЕТ

8 серпня члени міської організації Руху провели пікетування обкому Компартії. Головною причиною акції протесту стало поширення в засобах масової інформації першим секретарем обкому Є. Мармазовим відомостей про «заїжджих гастролерів із західних регіонів республіки», які нібито агітували підпалювати хліб.

ОБНОСИВСЯ...

З музею Івана Микитенка, який знаходиться в Новоукраїнському районі, вкрадено домотканну сорочку письменника. При теперішніх дефіцитах і цінах черга, не доведи Боже, може дійти й до штанів, шкарпеток, черевиків та іншої одежини відомого земляка.

Сергій ЗАПОРОЖАН.

Спорт

Сміливий хлопець Білл Хемілл

На чудовому мототреку міста Рівне відбувся півфінал особистого заліку чемпіонату світу з мотогонок на гаревій доріжці. У змаганнях взяли участь кращі спідвеїсти з багатьох країн світу — Англії, Швеції, США, Італії, Чехо-Словаччини, СРСР...

Уже з перших заїздів почалася гостра боротьба. Високий клас демонструють торішній чемпіон світу швед Пер Йонсон, його земляк Джиммі Нільсен, виграють дистанцію чех Роман Матоушек, угорець Золтан Адарян.

Під захоплені вигуки тисяч уболівальників виїжджає на старт єдиний представник Радянського Союзу Ріф Саїтгареєв з Уфи. Але... про це потім.

Кожен з 20 заїздів тримав глядачів у напруженні. Важко передати всі перипетії боротьби — були «рекордні швидкості» (двічі побито рекорд треку), були нервові зриви, за що суддя знімав гонщиків із заїздів, були прикрі невдачі й ефектні перемоги. У другій серії заїздів буквально вразив своїм молодечим запалом, блискучою технікою, безстрашністю американець Білл Хемілл. Глядачі відразу ж його полюбили — і вже аж до завершення змагань за нього «непатріотично» вболівали навіть представники міліції. Білл, до речі, і став переможцем Рівненського фіналу, він же й побив рекорд треку. Друге й третє місця посіли швед Джим Нільсен і Пер Йонсон.

Ну, а що ж наш Ріф Саїтгареєв? Доріжку він залишив у повному розумінні чистим — не набрав жодного очка. Єдиний з усіх. Виступ уфимця чимось нагадував реалії нашого щоденного життя-буття: то в його мотоцикла двигун заглох, то спортсмен зробив фальшстарт, то зіткнувся із суперником і відірвав в його мотоцикла якусь залізяку, то, врешті-решт, прийшов останнім.

Того ж вечора «порадували» рівненських уболівальників і футболісти місцевого «Вереса», котрі програли 0:2 команді «Карпат» з райцентру Кам'янка Бузька Львівської області.

Михайло СЕРГІЙЧУК.

Милосердя

Допоможе «Золота рибка»

Тяжку долю слаборозвинених дітей у місті Рубіжне на Луганщині полегшить дитсадок «Золота рибка». Медико-педагогічна комісія відібрала сюди майже п'ятдесят малюків з ослабленим здоров'ям. Навчально-виховну роботу з дітьми, які потребують особливого догляду, за спеціально створеною програмою ведуть кращі педагоги і лікарі, медсестри, інструктори лікувальної фізкультури. Вони роблять наголос на максимальній корекції дефектів розвитку своїх пацієнтів, на вдосконаленні їх мови, формуванні елементарних уявлень про математику, музику, світ, що нас оточує.

—Головною проблемою залишається фінансування нашого закладу, — говорить завідуюча дитсадком А. Коваченко. — Харчування і утримання дітей тут коштує дорожче, ніж у звичайних садках. Основну надію покладаємо на найбільш «багате» у місті об'єднання «Барвник». Чекаємо допомоги також від кооперативів, малих підприємств і просто заможних людей.

Укрінформ.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

нув —
Вашінгтоні

стирічний сту-
Сергій Поярков
щем міжнарод-
на кращі ілю-
ково-фантастич-
робота ді-
найвищі оцін-
ого жюрі, яке
іло радянсько-
звання лау-
же престижно-
офесіоналів лі-
жного зма-
сить ім'я вин-
Сполучених
менника Рона
якого роз-
країні багато-
иражами. Ці-
ожець дізнав-
від одного з
і вирішив

Укрінформ.

ПОГОДА

14 серпня у південних та східних областях очікуються короткочасні дощі, грози, місцями сильні зливи, шквали 17—22 метри за секунду. На решті території без опадів. 15 серпня короткочасні дощі очікуються лише на півдні республіки та в Прикарпатті. Температура вдень 22—28, вночі 12—18 градусів тепла. Вітер переважно західний, 5—10 метрів за секунду.

По Києву та області вдень 14 серпня без опадів, вітер західний, 5—10 метрів за секунду. Температура 22—26 градусів вище нуля.

Чергова по випуску новин Людмила БАРАНЕВИЧ.

Відрядження за листом

БІЛИЙ ПРАПОР НА ЩОГЛІ МІНБУДУ

ХТО ПРОДОВЖИТЬ СЛАВНІ ТРАДИЦІЇ

— Дев'ятнадцять разів мене «виключали» з Комуністичної партії, десять разів намагалися зняти з роботи, — розповідає Марат Миколайович. — Доходить до смішного. Жодного разу ніхто з високих керівників не згадав того, що за мого буття на теперішній посаді силами підприємства збудовано, зокрема, житловий масив Південно-Західний на 35 тисяч жителів, велику кількість інших об'єктів.

За п'ять років у розвиток бази тресту вкладено 80 мільйонів карбованців. Проте на виробничих показниках це позначилося дуже дивним чином: у 1990 році обсяги виконання робіт знижено на 11 мільйонів, за п'ять місяців 1991 року показники знову погіршились.

Такі нині часи. Нічого немає певного. Якщо хочеш щось робити — крутись. «Домобудівник» крутиться — й саме звідси ті високі показники, яких він досяг у порівнянні з іншими підприємствами Мінбуду, що зубожіють.

Рік тому, 20 червня 1990 року, домобудівний комбінат тресту «Житомирпромбуд» перейшов на оренду. Якщо спростити умови договору, то вийде: колектив повноважний робити, що йому заманеться, але зобов'язаний виконати держзамовлення, яке визначає трест. Ну й, звичайно, «Домобудівник» (так назвали нове орендне підприємство) має сплачувати орендодавцеві 77 тисяч карбованців щорічно. За основні фонди. Слід зауважити, що підписати договір трест був зобов'язаний арбітражем. Інакше — ніяк.

Та це й було б дивно, адже йдеться про неабиякі гроші. За результатами 1990 року «Домобудівник» одержав 2,5 мільйона карбованців прибутку. От і підрахуйте, як йому краще: віддавати 77 тисяч за умов орендного договору або залишати у себе сім відсотків від суми прибутку, як раніше. Працівники ОП різницю відчули. Якщо на момент підписання договору їхня зарплата становила в середньому трохи за 200 карбованців, то сьогодні — всі 600. Як із гордістю повідомляє голова правління Марат Литвиненко, це найвищий рівень у Житомирі. Ще — замість чотирьох-п'яти квартир колектив одержує щорічно майже в десять разів більше (за рахунок зведення об'єктів «позаплановим» замовникам).

До того ж виробничі показники «Домобудівника» чи не найкращі в галузі, навіть за даними Міністерства будівництва УРСР, нині скасованого. Проте замість премій та нагород одержує Литвиненко протягом усього часу, що він є керівником підприємства, дещо інші відзнаки.

— Дев'ятнадцять разів мене «виключали» з Комуністичної партії, десять разів намагалися зняти з роботи,— розповідає Марат Миколайович.— Доходить до смішного. Жодного разу ніхто з високих керівників не згадав того, що за мого буття на теперішній посаді силами підприємства збудовано, зокрема, житловий масив Південно-Західний на 35 тисяч жителів, велику кількість інших об'єктів.

І дійсно, чого тільки не говорять, аби звести нанівець досягнення, яких у принципі заперечити неможливо. Колишній керуючий трестом «Житомирпромбуд», а нині — генеральний директор орендного підприємства «Житомирбуд» П. Жданюк дійшов навіть геніально простого висновку, яким щиро ділиться з усіма бажаючими: мовляв, звести панельний дім — нічого робити! Саме тому й ходить М. Литвиненко в передовиках...

А щоб цю неприємну для себе тенденцію все ж таки якось приборкати, виміркував Петро Юхимович ще один геніальний хід: перевів увесь трест на оренду. Зібрав 26 підлеглих — представників управлінь (закон вимагає не менше двох третин колективу) — й постановив: віднині вважати кожний такий підрозділ самостійним «дочірнім» підприємством.

У чому тут сенс? А от у чому. Справа в тім, що керований Литвиненком «Домобудівник» працює не в чистому полі — має суміжників з-поміж структурних одиниць тресту. І всі вони вмить відмовилися від будь-яких обов'язків свого «батька» щодо «Домобудівника». Тобто вбив Жданюк двох зайців: і свободу нібито дарував своїм підрозділам, і в Марата Миколайовича щось із здачею будинків розладналося.

Адже кожний об'єкт, аби його прийняла комісія, має бути благоустроєним. Тобто лише за наявності упорядкованої території навкруги вважається, що будинок «здано». І от, як на гріх, цим благоустроєм займається одне з дочірніх підприємств «Житомирбуду»...

Тож готові дев'ятиповерховики стоять, обладнання з квартир потихеньку тягнуть, люди знемагають у квартирній черзі, а Петро Юхимович розповідає всюди: «Литвиненко об'єкти не здає! Плану немає!».

Щодо цього «не здає» останній подав позов до обласного арбітражу, де сказав ще й про невиконання організацією П. Жданюка своїх обов'язків. Йшлося про забезпечення матеріалами під держзамовлення, точніше, незабезпечення. І про конкретну суму збитків у 186600 карбованців, яка, на думку позивача, має бути відшкодованою.

Цей приклад не дуже зрозумілої сторонньому оку боротьби не поодинокий. Ще — за телеграмою заступника міністра будівництва Г. Гордійчука «Домобудівникові» відмовлено в реконструкції, яку передбачено постановою Ради Міністрів УРСР № 228. Тому, хто не знає, нагадуємо: в ній ішлося про ліквідацію наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Виходить, люди, яких відселено із Зони, почекають. Спершу потрібно П. Жданюкові рибні ставки у селі Івниці, цегельний заводик і багато чого іншого збудувати...

А якщо проаналізувати цифри й факти, вийде ще більш сумна картина. За п'ять років у розвиток бази тресту вкладено 80 мільйонів карбованців. Проте на виробничих показниках це позначилося дуже дивним чином: у 1990 році обсяги виконання робіт знижено на 11 мільйонів, за п'ять місяців 1991-го показники знову погіршились. Керівникам тресту, чи то, пробачте, ОП «Житомирбуд», поспішати нікуди. Бо існує такий вид звітності, як освоєння коштів. Ми, мовляв освоїли стільки-то мільйонів, а Литвиненко — ні...

А з другого боку, про яке освоєння може йти мова, коли ще одне «дочірнє» підприємство відмовляється реконструювати «Домобудівник». І знову ж генеральний директор Жданюк пояснює, що не може наказувати «вільному» колективу. Отак і крутився колектив під керівництвом Литвиненка, немов вовк між червоними прапорцями.

А потім вирішив: потрібно розв'язувати питання принципово. А саме: «Тов. Жданюку П. Ю. Орендне підприємство «Домобудівник» просить вашого дозволу на викуп... основних виробничих фондів... для створення акціонерного підприємства. М. Литвиненко».

Здавалося, все так просто: внести якихось шість мільйонів і розпоряджатися власним майном на власний розсуд. Але: «Орендне підприємство «Житомирбуд» повідомляє, що питання... буде розглянуто Мінбудом УРСР...». І пояснення з приводу мораторію Верховної Ради «...на продаж державного майна» (формулювання житомирбудівське).

Хоча, і про це вже йшлося в матеріалі «Історія з приватизацією» («ГУ» від 24 квітня 1991 року), однією з дійових осіб якого був той самий Мінбуд УРСР, мораторій цей стосувався лише зміни форм власності з ініціативи державних господарських органів. А тут мало місце рішення колективу. Та у міністерстві таким тонкощам уваги знову не приділили. До того ж П. Жданюк й собі подав до арбітражу позов щодо розриву договору про оренду з ОП «Домобудівник». Не задовольняє його вже орендна плата.

А Марат Миколайович знову вимагає викупу підприємства, знову надіслав листи у Київ і П. Жданюку.

А Петро Юхимович пояснює, що це виключна прерогатива Мінбуду: дозволяти чи не дозволяти викуп.

А Мінбуд розповідає: нічого подібного — це трест має вирішувати. До того ж ми, мовляв, у принципі не проти. Тільки, знаєте, документи слід підготувати...

А документи вже півроку, як готові...

А Мінбуд тим часом і скасували як, мабуть, непотрібний!

Ну й круговерть! З'ясовується, міністр В. Плітін тепер вже ніякий не міністр, а президент. Хто буде розподіляти фонди — невідомо.

Думали-радили й вирішили: створюємо корпорацію. Слово іноземне, звучить серйозно, але що воно таке: хто зна...

Навіть П. Жданюк і той розмірковує: «Ми не знаємо, чи буде корпорація юридичною особою, чи просто об'єднанням «суверенних» підприємств. Ми не знаємо, якими будуть її функції. Але стали вже засновниками». Уявляєте, засновниками стали, а чого і для чого — невідомо...

Литвиненко ж дає конкретний прогноз: «Знецінять основні фонди, наскільки це можливо, навипускають акцій і вийдуть із приватизації, що невідворотно насувається, вже задекларовано заможними. Це стосується як трестівських, так і міністерських керівників». Така його думка, й він має на неї право. Хоча б як депутат Житомирської міської Ради народних депутатів. А на активну позицію у спорі за право володіння майном підприємства йому дали мандат більш як чотириста орендарів — робітників і службовців.

Їхні підписи, звичайно, нічого не варті для П. Жданюка. Він пояснює їх дуже просто: «Якби було потрібно, я б на підпорядкованих мені підрозділах ще більше набрав». І розповідає про те, що збільшення суми орендної плати, яку вносить «Домобудівник», його вже не задовольняє. Йому сьогодні потрібні прямі відрахування на утримання свого так званого орендного підприємства. Адже Кабінет міністрів постановив, що плата за основні фонди вже ніяким чином не стосується відомств, а надходить безпосередньо у бюджет. Тож чому задля якогось там держбюджету списи ламати — самих себе прогодувати треба. «Аякже, ми ж постачаємо, хоча б тому ж Литвиненкові, матеріали. Причому у повному обсязі — близько трьохсот найменувань, яких потребує панельне домобудівництво!».

Такого автор вже давно не чув від відомчих керівників — в основному вони весь час якось пояснюють свою неспроможність. Мовляв, не мали можливості дістати те чи інше, потрібне для виконання держзамовлення. А тут — на 100 відсотків! Хоча, коли переповідав це Литвиненкові, він так сміявся, що ледь не довелося за водою сходити: «Та вони окрім цементу, металу й лісу практично нічого нам не дають. Але й те погрожують відняти. Спробували ми вийти на постачальницькі організації міністерства — там відповіли, що з нами справи мати не хочуть. Звертайтеся, кажуть, у свій трест».

Все доводиться діставати за прямими угодами. И те, що Марат Миколайович не якісь дурниці говорить, підтвердила за дві хвилини після цих слів телефонна розмова: «Фарба? Скільки? Яка ціна? Домовилися».

Такі нині часи. Нічого немає певного. Якщо хочеш щось робити — крутись. «Домобудівник» крутиться — й саме звідси ті високі показники, яких він досяг у порівнянні з іншими підприємствами Мінбуду, що зубожіють.

Проте й міністерства, яке, здавалося, на віки,— теж не стало. То до кого ж звертатися за дозволом на викуп підприємства? Якщо знову повториться перепалка Литвиненко — Жданюк, то навряд чи щось з неї вийде...

Отже, замість висновку. Сьогодні такий час, що суто економічні питання (як-то приватизація, розподіл «загальнонародного» колись майна між власниками) вирішуються здебільшого на рівні людських відносин та свідомості конкретних працівників. Так і з «Домобудівником». Не був би М. Литвиненко настільки завзятим, ніколи не перейшов би очолюваний ним колектив на оренду. Згодом вони й своє підприємство «відіб'ють». Для прискорення цього хотілося б, аби й органи прокуратури врешті-решт приділили увагу додержанню деякими службовими особами не так вже давно прийнятих законів. Як республіканських, так і союзних — маю на увазі Закон УРСР «Про підприємство» й Закон СРСР «Про оренду», де пояснюється, як розв'язувати питання, про які йшлося вище. А ті, хто не проявляє нині ініціативи, — робітники та службовці, що підкоряються відомчому тиску,— зрештою можуть опинитися у прямому розумінні «ні з чим».

Дмитро ДЕСЯТНИКОВ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Житомир.

P. S. Матеріал вже був підготовлений до друку, коли надійшло повідомлення: ОП «Домобудівник» виграло арбітражну справу щодо відшкодування збитків за зволікання «Житомирбуду» з благоустроєм об'єктів. Д. Д.

ПЕРШІ КРОКИ

Рік тому — у липні 1990-го створено Спілку орендарів і підприємців України (СОПУ). Звичайно, в історичному плані це невеликий проміжок часу. Але коли підходити до справи прагматично, враховуючи, що нині в нашій країні і протягом тижня відбуваються великі зміни, то рік — це досить-таки великий період. Що встигла зробити за цей час Спілка? З якими труднощами зіткнулася? Кому допомогла? Як впливала на розвиток орендних відносин у республіці? Саме з цих питань і почалася наша розмова з першим віце-президентом, генеральним директором СОПУ Віктором ХМІЛЬОВСЬКИМ.

— Зроблено і багато, і мало. Почали ми фактично з нуля. Проте вже через півтора місяця після «народження» подали до Верховної Ради республіки проект закону про оренду. Згодом брали участь у роботі над проектами законів про підприємництво, підприємство. Розробили і подали до парламенту республіки свій антимонопольний законопроект.

— В яких законах, що вже прийняті Верховною Радою УРСР, пропозиції СОПУ знайшли найбільше відображення?

— Насамперед у тому законопроекті, який ще не прийнято, — про оренду. Там закладено кілька положень, які істотно відрізняються від аналогічного союзного закону. Йдеться, насамперед, про право на оренду громадських організацій, структурних підрозділів тощо.

— А окрім законотворчої діяльності?

— Ми провели серію семінарів з нових форм господарювання — оренди, приватизації, акціонування. Причому намагалися все консультативно-методичне навчання проводити на базі і на прикладі конкретних колективів. Скажімо, коли розглядали тему приватизації, то базою нашим слухачам була Київська шкіргалантерейна фабрика. Добрі відгуки надійшли про семінар з проблем правового захисту нових форм господарювання у ринкових умовах. Надалі семінари з такої тематики будемо проводити по регіонах. У Рівному такий семінар уже відбувся. На черзі — Донецьк, Чернігів, Одеса. Дуже корисним для слухачів був семінар з проблем зовнішньоекономічної діяльності. Серйозною акцією можна вважати зустріч ділових кіл Болгарії, Росії, України у Варні.

— Оскільки при переході до нових форм господарювання, підприємливості не виключені конфлікти між старим і новим, то, напевно, СОПУ доводиться допомагати своїм членам у вирішенні конфліктних ситуацій між орендарями та орендодавцями?

— Так, без конфліктів не обходиться. Але наш принцип такий — не протиставляти орендаря і орендодавця, щоправда, не завжди це вдається. Тут, можливо, відіграють певну роль службові амбіції декого, а, може, й нерозуміння значущості тих соціально-економічних змін, які відбуваються у суспільстві. На сьогодні маємо як позитивні, так і негативні приклади вирішення конфліктних ситуацій.

Ускладнює цю ситуацію недосконалість чинного законодавства. В той же час ми намагаємося відпрацьовувати модель функціонування нашої Спілки в межах існуючих законів, повністю вичерпати можливості того чи іншого закону, навіть якщо він і не дуже сприяє діяльності підприємців та орендарів. Зрештою, прийде час, коли й ці закони буде вдосконалено.

Які закони маю на увазі? Хоча б про оподаткування. Або ті, що регламентують зовнішньоекономічну діяльність. Сьогодні ми не можемо ввозити з-за кордону сучасне обладнання, прогресивну технологію, оргтехніку тощо. Хіба це правильно при нашій бідності?

СОПУ стала також співзасновником республіканського акціонерного товариства «Українська біржа». Тим самим наші члени матимуть можливість ширше задовольняти свої потреби як у придбанні, так і в збуті необхідної продукції.

— Скільки членів нараховує сьогодні СОПУ?

— Близько 200 колективних членів — асоціацій, об'єднань, підприємств тощо. Але багато дрібних колективів входять до нас через асоціації — територіальні, галузеві. Найбільш відомі члени СОПУ — асоціація орендарів «Закарпатліс», Дніпропетровський трубопрокатний завод, Криворізький гірничо-збагачувальний комбінат. Є у нас кооперативні об'єднання, малі підприємства, окремі орендарі-індивідуали.

— Які ваші відносини із Спілкою орендарів СРСР?

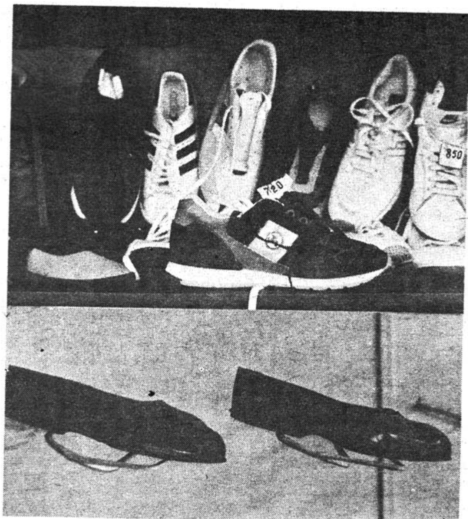
— Ділові, паритетні. Намагаємося розвивати їх і ширше, і глибше.

Вів розмову Леонід БРОВЧЕНКО, економічний оглядач «Голосу України».

Між цими двома наказами Міністерства торгівлі УРСР — 15 років. Перший, датований 22 липня 1976 року, — про створення в Одесі «Комісіонторгу», який брав «під своє крило» всі комісійні магазини міста. Другий, від 4 червня 1991 року, — про ліквідацію свого ж дітища. І знаєте, що її спричинило? Настійне домагання «Комісіонторгу» перейти на... оренду. Власне, угоду про це з обласним управлінням торгівлі він уклав ще торік. А ось з реєстрацією статуту нового орендного підприємства справа не пішла — на заваді став Жовтневий райвиконком.

БЕЗ КОНТОРИ ДО РИНКУ

КІНЕЦЬ ОДЕСЬКОГО «КОМІСІОНТОРГУ», або ХАЙ ЖИВЕ Й ПРОЦВІТАЄ ТОРГІВЛЯ У МІСТІ!

Читач очікує, вочевидь, що зараз автор почне кидати камінням в його бік. Засіли там, мовляв, бюрократи-консерватори, не відчувають подиху часу, стримують нові форми торгівлі, просування до ринкових відносин! Однак послухаймо спочатку голову Жовтневої райради та її виконкому Едуарда Гурвіца:

— Раніше вважалося, що комісійний магазин — це місце, куди середньозабезпечені люди можуть здавати свої речі, щоб їх могли купувати люди бідніші. Але де вони тепер, такі магазини?

Справді, де? Той, хто ходив по одеських «комісіонках», бачив там багато що. Скажімо, телевізор за 16 тисяч карбованців чи холодильник за 18 тисяч, телефонний апарат за тисячу чи кросівки за 1—2 тисячі, сонцезахисні окуляри за 250 чи плавки за 200 карбованців. Не бачив він там тільки речей, які міг би придбати середньостатистичний споживач з місячним прибутком на члена сім'ї у 200—250 карбованців. Не кажучи вже про пенсіонера чи там інваліда.

Едуард Йосипович (який, до речі, на посаду голови районної Ради прийшов з кооператорів) розмірковував так: весь отой імпортний товар ліпше було б завезти до якогось одного магазину, скажімо, нового універмагу, спорудження якого завершується, влаштувати там супермаркет — хай ходять туди ті, у кого кишені від грошей тріщать. А розкидані по всьому місту комісійні магазини мали б обслуговувати людей бідніших, яких, вочевидь, поки що більшість. Він одразу ж розпізнав хитромудрий маневр дирекції «Комісіонторгу»: перейшовши на оренду цілою конторою, все залишити, як було. І сказав: ми готові відпустити на оренду комісійні магазини як такі, з правом надання кожному з них статусу юридичної особи, але аж ніяк не всю систему з її керівним поверхом. Лиш у такому разі значна частка прибутків могла б іти не знизу вгору, як досі, не від приймальника й продавця до начальства, а до районної й міської казни. Лиш у такому разі комісійні магазини будуть піклуватися не тільки про благополуччя свого керівництва та власний гаманець, а й про громадян міста.

Такої ухвали від Едуарда Гурвіца, очевидно, не чекали. Спробували умовляти, вказували на перевищення повноважень: ти ж голова районної влади, а «Комісіонторг» — це все місто. Не допомогло — почали залякувати. Раз по раз лунали телефонні дзвінки: не руш «Комісіонторгу», бо вб'ємо. А він уперто відповідав: зроблю все можливе, аби цієї контори в її нинішньому вигляді не було.

Так відбивався кілька місяців — і від явних та прихованих представників торгової мафії, і від деяких керівників правоохоронних органів, що угледіли в позиції Гурвіца «утиск прав трудового колективу». Аж поки переконав у своїй правоті мера міста Валентина Симоненка. І ось міськвиконком приймає рішення «Про реорганізацію системи комісійної торгівлі в місті» (його, по суті, й продублювало Міністерство торгівлі у згаданому наказі). Цим апарат торгу ліквідовувався, а кожен з 37 магазинів одержував статус юридичної особи, міг відкривати свій рахунок у банку, сам, без посередників мав дбати про власний товарооборот та прибутки, яких вистачило б і на сплату податків, і на забезпечення свого благополуччя.

Чи ж кожному колективу таке під силу? Поживемо, як мовиться, побачимо. Хто докладе підприємницької ініціативи, той виживе. У всякому разі, монополія єдиного торгу відтепер нікому і ні в чому не завадить. Вишукуй, залучай товарні маси, уміло налагоджуй гнучку цінову політику, саму торгівлю — не прогориш. Саме з огляду на це ряд магазинів вже перейшов у розряд орендних, дехто обумовив собі при цьому право викупу підприємства в колективну власність. Одне слово, замість видимості перебудови, під маркою якої прагнули закріпити стару, адміністративно-командну управлінську систему, до того ж — корумповану, йде перебудова справжня, при якій виникає конкуренція торговельних підприємств, яка заохочує підприємливість безпосередніх виконавців, від якої до приватизації, нарешті, лиш один крок.

Досі йшлося про 37 комісійних магазинів. Та, схоже, після ліквідації управлінської контори з'являться й нові. У всякому разі, в одному з них, що відкрився буквально цими днями, випало побувати. А виник він на базі магазину... овочевого. Ні, не подумайте, що городину тут вирішили замінити промисловими товарами. Просто ініціативна завідуюча магазином на старій одеській Молдаванці Валентина Южакова вже давно міркувала, як би ото краще використати напівзапущений підвал під своє підприємство. А коли дізналася, що дирекцію «Комісіонторгу» ліквідовано, що відтепер ніхто не давитиме ні інструкціями, ні поборами, вирішила: час настав. Хоч і витратили на реконструкцію близько 50 тисяч карбованців, так зате ж додатково одержали сотню квадратних метрів добре облаштованої торговельної площі. А оскільки для овочів вистачає й старої зали з її підсобками, то тут відкрили комісійний промтоварний магазин. Отакий незвичний симбіоз: городина плюс одяг та черевики. Вже й магазином не назвеш — торговельний комплекс. Колективу це, однак, аж ніяк не завадить. І тут, і там повний порядок. Овочі в широкому асортименті одержують з поля, свіжими, оскільки налагодили прямі зв'язки з радгоспами. І в комісійну торгівлю промтоварами запровадили немало нового, свого. Магазин, можна сказати повертає оте первинне призначення подібних торговельних точок: слугувати більшості людей, а не тільки «обраним». Тут, по-перше, приймають на комісію не тільки дорогий імпорт, а й дешеві речі, що стали зайвими у якійсь сім'ї. По-друге, з перших днів колектив магазину налаштувався на благодійництво — десять відсотків свого товарообороту спрямовують саме на це. Ті, хто терпить злигодні, можуть безплатно одержати тут одяг, взуття. Роблячи так, не приховують, що сподіваються одержати право на подальшу приватизацію магазину.

Є, отже, в Одесі серед «комісіонок» тепер і перший, так би мовити, магазин для всіх. Гадаємо, не останній. Бо на зміну диктату контори-монополіста йде вільна, хай поки що з багатьма проблемами й огріхами, торгівля, де балом правлять підприємництво і конкуренція. А вони, відомо, тільки тоді вигідні, коли враховують запити більшості людей. Вони, нарешті, істинні, а не фальшиві, супутники ринку.

Георгій ВОРОТНЮК, власний кореспондент «Голосу України».

Одеса.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Експрес-новини

Учора відбулося засідання федеральної Президії Югославії, на якому обговорювалося питання дотримання угоди про припинення вогню. Хорватські офіційні особи вказали на численні порушення цієї домовленості. Хорватська сторона раніше заперечувала можливість участі груп спостерігачів у районі сутичок, побоюючись, що у них переважатимуть серби.

* * *

Сотні албанських біженців відмовляються повертатись на батьківщину і чинять опір спробам італійських властей їх депортувати. Італійські офіційні особи заявили, що не будуть годувати біженців, але й не провокуватимуть сутичок. Учора Італія розпочала поставки продуктів у Албанію, щоб якимось чином зменшити потік біженців. Представники Європейського співтовариства вирішили теж терміново надати Албанії допомогу.

* * *

Ізраїльські та американські представники вважають, що в листі, направленому ісламськими терористами Пересу де Куельяру, є декілька позитивних елементів. Вони пропонують підключити до вирішення проблеми заложників Організацію Об'єднаних Націй, а також провести обмін військовополоненими.

Ізраїль відмовився звільнити арабів, які перебувають в ізраїльських тюрмах доти, доки не дізнається про долю своїх військових, які зникли в Лівані.

* * *

Прем'єр-міністр Японії Кайфу прибув до Монголії для обговорення питання зміцнення відносин між двома країнами. Очікується, що Кайфу оголосить в Улан-Баторі про надання японської допомоги Монголії.

ВИ ШУКАЄТЕ РОБОТУ...

А як у них?

Бажаючим одержати престижне робоче місце, насамперед на якій-небудь інофірмі, можуть, на наш погляд, знадобитися ділові поради німецького журналу «Екстра магацин».

Отже, ви шукаєте роботу. Найперше, куди варто заглянути, — розділ оголошень у газетах.

Передусім зверніть увагу на оголошення тих фірм, які подають свою назву, а не приховуються, скажімо, за кодом. Знаючи, про яку фірму йдеться, ви можете довідатися про неї, а потім вирішувати: чи варто потрапити сюди.

Однак частіше все-таки не робота шукає людину, а навпаки. В галузі економіки, включаючи сферу послуг, близько 70 відсотків вакансій дістаються тим, хто звертається на фірми зі своєї ініціативи. Адреси для пошуку можна взяти із спеціалізованих журналів, галузевої довідкової літератури, нарешті, телефонних довідників.

ЦЕЙ ВАЖЛИВИЙ ПЕРШИЙ КОНТАКТ

Врахуйте, якщо на вибране вами місце виявиться багато претендентів, то першому — візуальному — екзамену буде піддано вашу заяву та інші необхідні в таких випадках документи. Неохайно оформлені чи написані з помилками папери «кадровик» швидше всього й читати не стане.

Заява про прийом на роботу — це свого роду ваша візитна картка. Словам тут (пам'ятаєте?) має бути тісно, а думкам просторо. Викладати відомості про себе та про свої знання і навики треба так, щоб запам'яталися тому, хто читатиме. Краще, якщо це буде активна форма подачі інформації: «Я здійснив (зробив, організував)», а не «Мені було запропоновано».

Заяву і біографію обов'язково надрукуйте. Тексти мусять бути не дуже розтягнутими.

Починається заява із зазначення імені та прізвища, адреси, телефону, місця і дати написання. Далі йдуть назва фірми, ім'я працівника (якщо воно названо в оголошенні) і посилання на оголошення. Це аж ніяк не другорядні моменти, адже культура оформлення так само важлива, як і суть самого листа.

Після звернення «Шановні добродії» ви пишете, хто ви, що умієте, чому зацікавлені в цьому робочому місці або чому хотіли б влаштуватися саме на цю фірму. В кінці заяви треба зазначити, коли, якщо це необхідно, ви могли б прийти на співбесіду. Не забудьте поставити підпис і згадати про додатки — фотографії, біографію та різні посвідчення (диплом, рекомендації тощо).

Біографія (з наклеєною фотографією) повинна містити такі відомості: ім'я, прізвище, точна адреса, дата і місце народження, сімейний стан і кількість дітей, освіта, професійна підготовка, виробнича діяльність, кваліфікація. До цього додаються відомості про те, що ви вмієте. Найкраще кожний документ покласти в прозору папку, а всі разом — у швидкозшивач. У міцному конверті з перевіреною адресою одержувача і точною адресою відправника відішліть документи на фірму.

ПО ОДЕЖІ СТРІЧАЮТЬ

Перший крок — перший успіх: надійшла позитивна відповідь з пропозицією з'явитися на співбесіду. Отже, ви вийшли в наступний тур, де претендентів буде вже менше. Тепер головне справити хороше особисте враження.

До майбутньої розмови треба ретельно підготуватися. Добре відпочиньте. Ні в якому разі не запізнюйтесь. Дуже важливим фактором є мова, міміка і жестикуляція та одяг. Зрозуміло, що ви хочете і прагнутимете сподобатися, тільки не перегинайте і не прикидайтеся. Досвідчений «кадровик» це відразу помітить.

Одягніться так, щоб вам було насамперед зручно, щоб почували себе вільно і впевнено. Жінки не повинні надто старатися щодо косметики і прикрас. Не рекомендується також одягати короткі і вузькі спідниці та сукні, вибирати для цього випадку духи з «нав'язливим» ароматом. А раптом це саме та марка, яку ваш співбесідник не може терпіти?

Те саме стосується і чоловіків щодо лосьйону після гоління. Костюм чи комбінація піджака і брюк, краватка, сорочка, якщо вона не біла, мають гармонувати за кольором. Охайний вигляд претендента має дуже велике значення.

ЯК ТРИМАТИСЯ НА «ДОПИТІ»

І ось бесіда розпочалася. «Кадровик» уважно прочитав ваші папери і тому ставитиме запитання цілком цілеспрямовані.

Відповідайте по суті і точно, не розтікаючись мислію по древу. Може статися, що перед вами буде кілька співбесідників, і вони влаштують щось на зразок перехресного допиту. Тут все залежить від вашого уміння сконцентруватися і красномовства.

Звичайно, ви теж вправі розпитувати про фірму, майбутню можливу роботу і т. ін. Рекомендується ставити запитання в такому порядку:

— Що являє собою ваш робочий процес?

— Яке буде ваше завдання?

— Який вигляд має робоче місце?

— В якому колективі доведеться працювати?

— Які можливості просування по службі?

Поставивши ці запитання, можна з'ясовувати те, що вас, цілком ймовірно, цікавить найбільше: скільки можна буде заробляти, тривалість робочого дня, чи є на підприємстві їдальня і т. ін.

На Заході вважається неприпустимим запитувати на такій співбесіді про віросповідання, партійність чи профспілкову належність кандидата. Так само неправомірними є спроби з'ясування, переважно в жінок, подробиць способу життя (наприклад, запитання на зразок «Ви живете сама?» або «Чим займається ваш супутник життя?», «Чим ви найчастіше хворієте?» та інше.) Тут ви вправі давати ухильні відповіді.

Інформ-шоу

У ЧУЖИЙ МОНАСТИР...

Людей з країн, не дуже розвинутих, завжди тягне в краї, де нібито молочні ріки та кисельні береги. Приміром, багато вихідців з країн Магрибу та Африки влаштовуються на проживання у Франції. Проте жити вони часто продовжують за традиціями своєї батьківщини, а нестача коштів іноді просто не дозволяє їм скористатися всіма благами цивілізації. Так, недавно журнал «Нувель обсерватер» розповів про деякі малійські родини, де в кожного чоловіка — дві-три дружини і безліч дітей, які переповнюють квартири в дешевих кварталах. За словами журналу, коли потрапляєш у таке помешкання, складається враження, що то не квартира, а підводний човен: у кожній кімнаті — яруси ліжок. Вода і опалення відключені, бо за них не вноситься платня. А візити співробітників муніципальних служб наражаються на стіну нерозуміння та небажання вступати в будь-які контакти.

ДУХИ ПРЕДКІВ, НА ПОМІЧ!

Недавно, трохи більше місяця тому, 24-річний монарх невеличкої африканської держави Свазіленд Мсваті III здійснив поїздку по європейських столицях. Його супроводжували придворні кіношники, які зняли «епохальну» стрічку про цю подію. Але у Великобританії, коли коробки з плівкою було здано в багаж, «безцінний» фільм безслідно зник. На ноги підняли всю британську поліцію, а операторів було повідомлено: якщо найближчим часом стрічка не з'явиться на екранах королівства, їх віддадуть під суд, звинувативши в державній зраді. Проте пошуки поки що безрезультатні.

Тому з «особливо важливою» місією на острови Альбіону виїхав відомий свазілендський чаклун Фінеас Дламіні, якому духи предків підказали, що коробки ще там, у якоїсь жінки. Газети нагадують, що раніше провидець неодноразово вказував поліції місця тайників, де злочинці ховали награбоване майно.

«ДІДІВЩИНА» Є Й ТАМ

За останні три місяці десятьох кадетів було виключено з престижної Філіппінської військової академії за дідівщину. Їх було звинувачено в знущаннях над новачками під час так званого «обряду посвяти», коли молодих кадетів б'ють та піддають різним випробуванням, щоб «загартувати» їх характер. Начальник академії визнав, що така практика дуже поширена серед майбутніх офіцерів і боротися з нею дуже важко. Проте після того, як заводіїв було віддано до суду, кількість випадків знущання значно зменшилась.

ВАШЕ ЗДОРОВ'Я У ВАШИХ РУКАХ

Стиль життя може впливати на накопичення в організмі радіонуклідів, що потрапляють з їжею. Такого висновку дійшли канадські вчені.

Е. Летурно і його колеги (Оттава) вимірювали вміст цезію-137, який потрапив в організм мешканців півночі Канади після чорнобильської аварії, і встановили, що ці люди поглинули менше радіоактивних елементів, ніж населення півдня Канади. В організмі середнього канадця, який дотримується типово «південної» дієти, залишаються 100 відсотків цезію, що потрапляє з їжею, а в організмі мешканців півночі Канади — лише 20 відсотків.

На думку дослідника, це пов'язано з тим, що мешканці півночі, особливо аборигени, ведуть активний спосіб життя, й цезій-137 виводиться з їх організму швидше, ніж у жителів півдня країни.

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«Холодну війну», яку розв'язали Сполучені Штати, не завершено, вона й далі триває проти Куби, інших країн Латинської Америки, палестинців, Афганістану і навіть... проти Великобританії, бо Вашингтон не дозволив жодній британській компанії продати цивільні літаки Ірану.

«Морнінг стар» (Великобританія).

* * *

Залишивши позаду зустріч у верхах, яка проходила в дружній обстановці і була відзначена відносно малою кількістю подій, радянський президент М. Горбачов повернувся до справ, пов'язаних з управлінням країною, що розпадається й постійно знаходиться на грані економічної катастрофи. Ні договір про роззброєння, ні співробітництво у близькосхідних питаннях не відмінять того факту, що радянські економісти передбачають фінансовий кошмар неконтрольованої інфляції на кінець року — феномен, який може активізувати міцні сили, що виступають проти реформи.

«Вашингтон пост» (США).

* * *

Стратегія М. Горбачова є ясною і зрозумілою. Він усвідомлює, що реформатори і сталіністи не можуть співіснувати й вирішувати спільні завдання. Зміни в програмі КПРС на базі принципів європейської соціал-демократії — єдиний шлях врятування партії, яку за останні два роки покинуло більш як чотири мільйони чоловік. Багато ортодоксальних комуністів вважають, що М. Горбачов своїми діями добивається розколу КПРС, де вже існують різні фракції. Проте тут немає нічого нового. Ортодокси вже звинувачували його в тому, що він призвів до розколу країну. А разом із застарілими догмами партію покинуть і старі догматики. Перебудова КПРС на соціал-демократичній основі може деяким чином послабити популярність Б. Єльцина та утворюваного Е. Шеварднадзе руху.

«Хіндустан таймс» (Індія).

Погляд

ХЛІБ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЧОЛОВІКІВ

Звідти, де йде війна, де триває боротьба за землю і владу, люди втікають. Але в сусідніх землях іноді просто неможливо прийняти всіх дбайливо і щиро. Тому і зростає з кожним роком, приміром, в арабських країнах кількість таборів для біженців — ліванців, палестинців тощо. І там теж треба вміти хоч якось влаштуватися. Дорослі шукають для себе якогось діла, діти ростуть. А для цих дівчаток, яких ви бачите на знімку, вже настала пора навчитись поратися вдома, щось готувати тощо. Бо життя йде, а курси домоводства, хоч і далеко від батьківщини, для майбутніх дружин — справа не остання.

Фото ТАРС.

МИ У РОЛІ ІОЛАНТИ

Земля людей

Рубрику веде М. Ф. Козловський

(Закінчення. Початок на 1-й сторінці).

Я згадував цих людей, коли учасники круїзу, а серед них понад 140 іноземців, слухали в Одеському оперному «Іоланту» Чайковського. Сліпа Іоланта відмовлялася прозріти, а прозрівши — розчарувалась, бо не таким уявляла світ. Так і ми — нам розкривають очі, а ми твердимо: раніше не знали всього цього, й жили спокійно.

Але як жити спокійніше, коли Костянтин Синяк навів такий факт. В 30-кілометровій зоні біля ЧАЕС досі мешкає понад 300 дітей шкільного віку. Американські спеціалісти, які щодня брали проби дніпровської води, сказали, що рівень радіаційної забрудненості води порівняно з минулим роком зріс.

Ось чому учасники круїзу мали за обов'язок для себе відвідати, я б сказав, героїчну молодь Запоріжжя та інших міст, що прикувала себе на розпеченому сонці до страшних труб індустріальних монстрів.

Чесно кажучи, якось незручно було знову бачити хлопців та дівчат в національному українському вбранні, котрі завзято витанцьовували у порту, зустрічаючи наш теплохід. Річ не лише в тім, що такий безкінечний карнавал призводить до девальвації дорогих для кожного українця символів, що мимоволі викликає протест, а гіркоту викликає і наше невміння використати реальні знання, досвід гостей, котрі, до речі, привезли із собою чимало ліків для мешканців України та, природно, сплатили за свою поїздку.

Час переосмислити наш підхід до таких заходів, як цей круїз, що набирають усе масовішого характеру, і на очевидне прагнення Українського Комітету захисту миру і зарубіжних партнерів надати цим зустрічам більш ділового характеру, відповісти зустрічним діловим підходом.

Сергій ТОЙМА.

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки **ПРОЕКТ**

ПРО ГРОМАДЯНСТВО УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Громадянство Української РСР визначає постійний правовий зв'язок особи і Української держави, який знаходить своє відображення в їх взаємних правах та обов'язках.

Право на громадянство Української РСР є невід'ємним правом людини на Батьківщину. Ніхто не може бути позбавлений громадянства або права змінити громадянство. Українська РСР має забезпечувати охорону і захист прав, свобод й інтересів громадян республіки.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Громадянство в Українській РСР

В Українській РСР існує єдине республіканське громадянство.

Стаття 2. Належність до громадянства Української РСР

Громадянами Української РСР є:

1) особи, які на момент набрання чинності цього Закону постійно проживали в Українській РСР, незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, статі, освіти, мови політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, і які не заперечують проти набуття громадянства Української РСР;

2) особи, які набули громадянство Української РСР відповідно до цього Закону.

Стаття 3. Документи, які підтверджують громадянство Української РСР

Документами, які підтверджують громадянство Української РСР, є свідоцтво про народження, паспорт громадянина Української РСР.

Зразок та порядок видачі паспорта громадянина Української РСР визначається Положенням про паспорт громадянина Української РСР, яке затверджується Кабінетом міністрів Української РСР.

Стаття 4. Збереження громадянства Української РСР при одруженні та розірванні шлюбу

Одруження громадянина або громадянки Української РСР з особою, яка перебуває в іноземному громадянстві, або з особою без громадянства, а також розірвання такого шлюбу не змінюють їхнього громадянства.

Зміна громадянства одним із подружжя не призводить до зміни громадянства іншого з подружжя.

Стаття 5. Збереження громадянства Української РСР особами, які проживають за межами республіки

Проживання громадянина Української РСР за межами республіки не позбавляє його громадянства Української РСР.

Стаття 6. Захист державою громадян Української РСР за кордоном

Українська РСР здійснює захист і заступництво громадян, які перебувають за кордоном.

Дипломатичні представництва і консульські установи Української РСР, посадові особи зобов'язані вживати заходів до забезпечення громадянам республіки можливості користуватися в повному обсязі правами, наданими їм законодавством країни перебування, міжнародними договорами, учасниками яких є Українська РСР і держава перебування, та міжнародними звичаями, в установленому законодавством порядку захищати їхні інтереси, що охороняються законом, а при необхідності вживати заходів для відновлення порушених прав громадян Української РСР.

Стаття 7. Неприпустимість видачі громадянина Української РСР іноземній державі

Громадянин Української РСР не може бути виданий іноземній державі.

Стаття 8. Невизнання за громадянином Української РСР належності до громадянства іноземної держави

За особою, яка є громадянином Української РСР, не визнається належність до громадянства іноземної держави.

Стаття 9. Особи без громадянства

Особи, які проживають на території Української РСР і не є громадянами Української РСР та не мають доказів своєї належності до громадянства іноземної держави, вважаються особами без громадянства.

Стаття 10. Законодавство про громадянство в Українській РСР

Громадянство Української РСР регулюється Конституцією Української РСР, цим Законом та прийнятими відповідно до них законодавчими актами Української РСР.

Питання законодавчого регулювання громадянства в Українській РСР входить до виключної компетенції Верховної Ради Української РСР.

II. НАБУТТЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Стаття 11. Підстави набуття громадянства Української РСР

Громадянство Української РСР набувається:

1) за народженням;

2) за походженням;

3) через прийняття до громадянства Української РСР;

4) через поновлення у громадянстві Української РСР;

5) за іншими підставами, передбаченими цим Законом;

6) за підставами, передбаченими міжнародними договорами Української РСР.

Стаття 12. Громадянство дітей, батьки яких є громадянами Української РСР

Дитина, батьки якої на момент народження перебували в громадянстві Української РСР, є громадянином Української РСР незалежно від того, чи народилася вона на території Української РСР чи за її межами.

Стаття 13. Громадянство дітей, один з батьків яких є громадянином Української РСР

При різному громадянстві батьків, з яких один на момент народження дитини перебував у громадянстві Української РСР, дитина є громадянином Української РСР:

1) якщо вона народилася на території Української РСР;

2) якщо вона народилася за межами республіки, але батьки або один з них у цей час мали постійне місце проживання на території Української РСР.

При різному громадянстві батьків, з яких один на момент народження дитини перебував у громадянстві Української РСР, якщо в цей час обоє з батьків мали постійне місце проживання за межами Української РСР, громадянство дитини, яка народилась за межами Української РСР, визначається за письмовою згодою батьків.

Дитина, один з батьків якої на момент її народження перебував у громадянстві Української РСР, а інший був особою без громадянства чи невідомим, є громадянином Української РСР незалежно від місця її народження.

У разі встановлення батьківства дитини, мати якої є особою без громадянства, а батьком визнається громадянин Української РСР, дитина, яка не досягла 14 років, стає громадянином Української РСР незалежно від місця її народження.

Стаття 14. Набуття громадянства Української РСР дітьми осіб без громадянства

Дитина осіб без громадянства, що мають постійне місце проживання в Українській РСР, яка народилася на території Української РСР, є громадянином Української РСР.

Стаття 15. Громадянство дітей, батьки яких невідомі

Дитина, яка перебуває на території Української РСР, обоє з батьків якої невідомі, є громадянином Української РСР.

Стаття 16. Прийняття до громадянства Української РСР

Іноземні громадяни та особи без громадянства можуть бути за їхніми клопотаннями прийняті до громадянства Української РСР.

Умовами прийняття до громадянства Української РСР є:

1) відмова від іноземного громадянства;

2) згода принести присягу Українській РСР. Текст, порядок принесення та умови звільнення від присяги затверджуються Верховною Радою Української РСР;

3) постійне проживання на території Української РСР протягом останніх п'яти років.

Це правило не поширюється на осіб, які виявили бажання стати громадянами Української РСР за умов, якщо вони народились чи доведи, що хоч би один з їхніх батьків, дід чи баба народилися на її території і не перебувають в громадянстві інших держав;

4) володіння українською мовою в обсязі, достатньому для спілкування;

5) наявність законних джерел існування;

6) знання основ Конституції Української РСР.

До громадянства Української РСР не приймаються особи, які:

1) вчинили злочини проти людства чи здійснювали геноцид, чинили насильницькі дії проти національної державності України;

2) засуджені до позбавлення волі за тяжкі злочини.

Стаття 17. Поновлення у громадянстві Української РСР

Особа, яка раніше перебувала у громадянстві Української РСР, може бути за її клопотанням поновлена у громадянстві Української РСР.

III. ПРИПИНЕННЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Стаття 18. Підстави припинення громадянства Української РСР

Громадянство Української РСР припиняється:

1) внаслідок виходу з громадянства Української РСР;

2) внаслідок втрати громадянства Української РСР;

3) за підставами, передбаченими міжнародними договорами Української РСР.

Стаття 19. Вихід з громадянства Української РСР

Вихід з громадянства Української РСР здійснюється за клопотанням особи в порядку, встановленому цим Законом.

У виході з громадянства Української РСР може бути відмовлено, якщо особа, яка порушила клопотання про вихід, має невиконані зобов'язання перед державою або майнові зобов'язання, з якими пов'язані істотні інтереси громадян чи державних організацій, кооперативних та інших громадських об'єднань.

Вихід з громадянства Української РСР не допускається, якщо особу, яка порушила клопотання про вихід, притягнуто до кримінальної відповідальності як обвинуваченого або щодо неї є вирок суду, який набрав законної сили і підлягає виконанню.

Стаття 20. Втрата громадянства Української РСР

Громадянство Української РСР втрачається:

1) внаслідок вступу особи на військову службу, до служби безпеки, поліції, органів юстиції або в інші органи державної влади та управління в іноземній державі без згоди на те державних органів Української РСР;

2) якщо громадянство Української РСР набуто внаслідок подання завідомо неправдивих відомостей або фальшивих документів.

Громадянство Української РСР втрачається з моменту реєстрації цього факту державними органами, зазначеними в статтях 29 і 30 цього Закону.

IV. ГРОМАДЯНСТВО ДІТЕЙ ПРИ ЗМІНІ ГРОМАДЯНСТВА БАТЬКІВ І ПРИ УСИНОВЛЕННІ

Стаття 21. Зміна громадянства дітей у випадку зміни громадянства батьків

При зміні громадянства батьків внаслідок якої обоє стають громадянами Української РСР або обоє виходять з громадянства Української РСР, змінюється відповідно громадянство їхніх дітей, які не досягли 14 років.

Якщо відомий один із батьків дитини, то при зміні громадянства цього батька відповідно змінюється громадянство дитини, яка не досягла 14 років.

Стаття 22. Збереження громадянства Української РСР дитиною, над якою встановлена опіка або піклування

Якщо обоє з батьків або один з батьків дитини, яка проживає на території Української РСР, виходять з громадянства Української РСР і при цьому не беруть участі у вихованні дитини, над якою встановлена опіка або піклування громадян Української РСР, дитина за клопотанням батьків, опікуна або піклувальника зберігає громадянство Української РСР.

Стаття 23. Набуття дітьми громадянства Української РСР у випадку набуття громадянства Української РСР одним з батьків

Якщо громадянином Української РСР стає один з батьків, а другий залишається іноземним громадянином, дитина може набути громадянства Української РСР за клопотанням про це того з батьків, який набуває громадянства Української РСР.

Якщо громадянином Української РСР стає один з батьків, а другий залишається особою без громадянства, дитина, яка проживає на території Української РСР, стає громадянином Української РСР.

Якщо громадянином Української РСР стає один з батьків, а другий залишається особою без громадянства, дитина, яка проживає поза межами Української РСР, може набути громадянство Української РСР за клопотанням про це того з батьків, який набуває громадянство Української РСР.

Стаття 24. Збереження дітьми громадянства Української РСР у разі виходу одного з батьків з громадянства Української РСР

Якщо з громадянства Української РСР виходить один з батьків, а другий залишається громадянином Української РСР, дитина зберігає громадянство Української РСР. За клопотанням того з батьків, який виходить з громадянства Української РСР, такій дитині може бути дозволено вихід з громадянства Української РСР.

(Продовження на 11-й стор.).

ПРО ГРОМАДЯНСТВО УКРАЇНСЬКОЇ РСР

(Закінчення. Початок на 10-й стор.).

Стаття 25. Набуття дітьми громадянства Української РСР у разі усиновлення

Дитина, яка є іноземним громадянином або особою без громадянства і яку усиновлюють громадяни Української РСР, стає громадянином Української РСР.

Дитина, яка є іноземним громадянином і яку усиновлює подружжя, один з якого є громадянином Української РСР, а другий особою без громадянства, стає громадянином Української РСР.

Дитина, яка є особою без громадянства і яку усиновлює подружжя, один з якого є громадянином Української РСР, стає громадянином Української РСР.

Дитина, яка є іноземним громадянином і яку усиновлює подружжя, один з якого є громадянином Української РСР, а другий іноземним громадянином, стає громадянином Української РСР за згодою усиновителів.

Стаття 26. Збереження дітьми громадянства Української РСР у разі усиновлення

Дитина, яка є громадянином Української РСР, усиновлена іноземними громадянами або усиновлена подружжям, один з якого є громадянином Української РСР, а другий — іноземним громадянином, зберігає громадянство Української РСР. За клопотанням усиновителів такій дитині може бути дозволено вихід з громадянства Української РСР.

Дитина, яка є громадянином Української РСР, усиновлена особами без громадянства або усиновлена подружжям, один з якого є громадянином Української РСР, а другий — особою без громадянства, зберігає громадянство Української РСР.

Стаття 27. Необхідність згоди дітей при зміні їхнього громадянства

Зміна громадянства дітей віком від 14 до 18 років у разі зміни громадянства їхніх батьків, а також у разі усиновлення, може відбуватися тільки за згодою дітей у порядку, передбаченому статтею 32 цього Закону.

V. ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Стаття 28. Повноваження Президента Української РСР

Президент Української РСР приймає рішення:

1) про прийняття до громадянства Української РСР іноземних громадян та осіб без громадянства, які постійно проживають на території Української РСР;

2) про прийняття до громадянства Української РСР іноземних громадян і осіб без громадянства, які проживають за кордоном і звернулись з відповідними клопотаннями до Президента Української РСР;

3) про поновлення в громадянстві Української РСР;

4) про вихід з громадянства Української РСР;

5) про втрату громадянства Української РСР.

Стаття 29. Повноваження органів внутрішніх справ

Міністерство внутрішніх справ Української РСР, Міністерство внутрішніх справ Кримської АРСР, управління внутрішніх справ виконавчих комітетів обласних, Київської і Севастопольської міських Рад народних депутатів:

1) приймають від осіб, які постійно проживають на території Української РСР, заяви у питаннях громадянства Української РСР і разом з необхідними документами надсилають на розгляд Президента Української РСР;

2) визначають належність осіб, які постійно проживають на території Української РСР, до громадянства Української РСР;

3) реєструють втрату громадянства Української РСР особами, які постійно проживають на території Української РСР.

Стаття 30. Повноваження Міністерства закордонних справ Української РСР, дипломатичних представництв та консульських установ Української РСР

Міністерство закордонних справ Української РСР, дипломатичні представництва і консульські установи Української РСР:

1) приймають від осіб, які постійно проживають за кордоном, заяви в питаннях громадянства Української РСР і разом з необхідними документами надсилають на розгляд Президента Української РСР;

2) визначають належність осіб, які постійно проживають за кордоном, до громадянства Української РСР;

3) реєструють втрату громадянства Української РСР особами, які постійно проживають за кордоном;

4) ведуть облік громадян Української РСР, які постійно проживають за кордоном.

VI. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ЗАЯВ І ПОДАНЬ У ПИТАННЯХ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Стаття 31. Порядок подання заяв у питаннях громадянства Української РСР

Заяви у питаннях громадянства подаються на ім'я Президента Української РСР через органи внутрішніх справ за місцем постійного проживання заявників, а особами, які постійно проживають за кордоном, через відповідні дипломатичні представництва або консульські установи Української РСР.

Особа, яка перебуває у громадянстві держави, з якою Українською РСР укладено договір про запобігання подвійному громадянству, зобов'язана подати документ, який свідчив би про ставлення цієї держави до наміру громадянина змінити громадянство.

Стаття 32. Форма заяв з питань громадянства

Клопотання про прийняття до громадянства Української РСР, поновлення в громадянстві або вихід з нього розглядаються за письмовим проханням заявника. Клопотання стосовно осіб, які не досягли 18 років, розглядаються за проханням їхніх законних представників, засвідченим нотаріально, а за кордоном — засвідченим дипломатичним представництвом або консульською установою Української РСР.

При поданні заяви про прийняття до громадянства Української РСР і вихід з нього, поновлення в громадянстві дітей віком від 14 до 18 років є обов'язковою їхня згода, яка повинна бути висловлена у письмовій формі і засвідчена нотаріально, а за кордоном — дипломатичним представництвом або консульською установою Української РСР.

При поданні клопотання про вихід з громадянства Української РСР неповнолітньої дитини, один з батьків якої залишається громадянином Української РСР, має бути подано також заяву цього батька, у якій висловлено його ставлення до виходу дитини з громадянства Української РСР. Така заява повинна бути засвідчена нотаріально а за кордоном — дипломатичним представництвом або консульською установою Української РСР.

Якщо заявник не може підписати заяву через неписьменність або через фізичні вади, заява на його прохання підписується іншою особою, про що органом внутрішніх справ, а за кордоном — дипломатичним представництвом або консульською установою Української РСР робиться відповідний запис на заяві.

Стаття 33. Визначення належності до громадянства Української РСР

Заява про належність особи до громадянства Української РСР подається в орган внутрішніх справ за місцем постійного проживання цієї особи, а особою, яка постійно проживає за кордоном, — у відповідне дипломатичне представництво або консульську установу Української РСР.

При визначенні належності до громадянства Української РСР застосовуються законодавчі акти Української РСР і правила міжнародних договорів Української РСР, що діяли на момент настання обставин, з якими пов'язується належність особи до громадянства Української РСР.

Стаття 34. Порядок оформлення заяв у питаннях громадянства

Оформлення заяв у питаннях громадянства Української РСР провадиться при особистому зверненні заявника органами внутрішніх справ за місцем його постійного проживання, а щодо осіб, які постійно проживають за кордоном, — відповідними дипломатичними представництвами або консульськими установами Української РСР.

При наявності поважних причин органи внутрішніх справ, дипломатичні представництва і консульські установи Української РСР зобов'язані оформити матеріали про громадянство за заявами, переданими через інших осіб або поштою.

Стаття 35. Попередній розгляд заяв і подань у Комісію при Президенті Української РСР у питаннях громадянства

Для попереднього розгляду питань громадянства, зазначених у статті 28 цього Закону, Президент Української РСР утворює Комісію у питаннях громадянства.

При розгляді заяв і подань у питаннях громадянства Комісія всебічно оцінює доводи заявника, зміст подання, висновки державних органів, інші документи.

Комісія має право вимагати у справі, що перебуває у її провадженні, матеріали, документи у відповідних державних органів і громадських об'єднань, які подають необхідну інформацію у встановлений Комісією строк, в тому числі про можливість працевлаштування, житлового та іншого забезпечення заявника в Українській РСР.

Комісія вносить на розгляд Президента Української РСР пропозиції щодо кожної заяви або подання, висновки щодо виконання умов, передбачених статтею 16 цього Закону.

Рішення Комісії оформляється протоколом, який підписується всіма членами Комісії, які брали участь у засіданні.

Стаття 36. Прийняття рішень у питаннях громадянства Президентом Української РСР

У питаннях громадянства Президент Української РСР видає Укази.

Зміни в громадянстві настають у день видання Указу Президентом, якщо Указом не встановлено інше.

Строк розгляду заяви або подання у питаннях громадянства не повинен перевищувати шести місяців.

Повторні заяви у питаннях громадянства розглядаються, як правило, після закінчення одного року після попереднього рішення у цьому питанні.

У разі виникнення істотних обставин, які не були і не могли бути відомі заявнику, повторні заяви можуть бути розглянуті і раніше.

VII. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ У ПИТАННЯХ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Стаття 37. Органи, які виконують рішення у питаннях громадянства

Виконання рішень у питаннях громадянства щодо осіб, які постійно проживають в Українській РСР покладаються на Міністерство внутрішніх справ Української РСР, Міністерство внутрішніх справ Кримської АРСР, управління, відділи внутрішніх справ виконавчих комітетів місцевих Рад народних депутатів, а щодо осіб, які проживають за кордоном, — на Міністерство закордонних справ Української РСР, дипломатичні представництва і консульські установи Української РСР.

Стаття 38. Видача паспортів і посвідок на проживання

Особам, які набули у встановленому Законом порядку громадянство Української РСР, органи внутрішніх справ Української РСР або дипломатичні представництва чи консульські установи Української РСР вручають паспорти громадянина Української РСР. У документах дітей, які не досягли 16 років, робиться запис про їх належність до громадянства Української РСР.

Особам, які проживають в Українській РСР і не є громадянами Української РСР, органи внутрішніх справ Української РСР видають посвідки на проживання.

Стаття 39. Контроль за виконанням рішень у питаннях громадянства

Контроль за виконанням рішень у питаннях громадянства здійснюється Комісією при Президенті Української РСР у питаннях громадянства.

VIII. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ У ПИТАННЯХ ГРОМАДЯНСТВА

Стаття 40. Оскарження рішень у питаннях громадянства

Рішення у питаннях громадянства, прийняті Президентом Української РСР, можуть бути оскаржені у Конституційний суд Української РСР.

Стаття 41. Оскарження неправомірних дій службових осіб у питаннях громадянства

Необгрунтована відмова у прийнятті заяв у питаннях громадянства, порушення строків розгляду заяв, а також інші неправомірні дії службових осіб, які порушують порядок розгляду справ про громадянство і порядок виконання рішень у питаннях громадянства, можуть бути оскаржені у встановленому законом порядку в суд.

IX. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

Стаття 42. Застосування правил міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором Української РСР встановлено інші правила, ніж ті, що містяться у цьому Законі, застосовуються правила міжнародного договору.

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

А. Черниченко з села Каміші Охтирського району Сумської області, В. Кухар із села Миронівка Ямпільського району Вінницької області та П. Бузовський з Києва запитують щодо нарахування 40-процентної компенсації по вкладах в ощадному банку.

Як нам повідомили з Українського республіканського ощадного банку, якщо вклад на 1 березня 1991 року знаходився в одному місті, а потім був переведений в інше місто, то в цьому разі компенсація по вкладу буде нарахована. Для цього потрібне письмове підтвердження відділення ощадного банку того міста, де раніше знаходився вклад, про те, що він був станом на 1 березня 1991 року і що по ньому компенсація не була нарахована.

Нарахування компенсації не залежить від виду вкладу. Якщо він був строковий, а переведений на вклад «до запитання», то по ньому теж буде нараховано компенсацію. Якщо вкладник бажає користуватися вкладом «до запитання», це його право. Однак якщо сума компенсації перевищить 200 карбованців, то по вкладу «до запитання» буде зараховано лише 200 карбованців, а решту, що перевищить цю суму, буде зараховано на спеціальний рахунок, по якому можна буде одержати гроші тільки через три роки, тобто після першого березня 1994 року.

По всіх видах вкладів, відкритих станом на 1 березня 1991 року, буде нараховано компенсацію в розмірі 40 відсотків від залишку вкладу за умови, що вклад не був закритий у період з 1 по 25 березня цього року.

По вкладах, переоформлених на нові строкові вклади з підвищеними процентами, компенсація теж нараховується.

Іван ДОЛГИЙ, юрист.

Прийнято Закон Української РСР «Про охорону навколишнього природного середовища». Його значення дуже велике. Але ні Закон, ні окремі зусилля, навіть на рівні міністерств, не дадуть бажаного результату, якщо кожен — від рядового трудівника до міністра — не буде ставитися до землі як до найбільшого нашого багатства, втрата якого означає загибель. Цим проблемам присвячена бесіда нашого кореспондента з Першим заступником Голови Верховної Ради УРСР І. ПЛЮЩЕМ.

ЯКБИ ЗЕМЛЯ МОГЛА ГОВОРИТИ...

— Іване Степановичу, ви — людина, яка пропрацювала не один десяток років на землі. Вона тепер не просто хвора, а в тяжкому стані. Які думки виникають у вас у зв'язку з нинішнім станом навколишнього природного середовища?

— Ви зачепили болючу тему. Я справді часто думаю: як так сталося, що наша оспівана в піснях і легендах квітуча українська земля опинилася на межі екологічної кризи. Київ, який ще недавно був одним з найзеленіших і найчистіших, тепер у числі найзабрудненіших міст країни. Якби земля могла говорити, вона б кричала: зупиніться, ви ж самі себе губите!

— І справа не тільки в чорнобильській катастрофі...

— Ви знаєте, як це не парадоксально, але аварія на ЧАЕС, можливо, нас... врятувала. Вона змусила опам'ятатися, зупинитися. Бо планувалося не тільки введення в експлуатацію додатково двох блоків у Чорнобилі, а й спорудження ще шести таких страховищ на Прип'яті. Якби вибухнули 12 блоків, то на Україні не було б кому лікуватися від радіаційної хвороби.

— В одній з пісень є такі слова:

«За землю цю рубався
предок-воїн,

Солдати в сорок першім
полягли.

Батьки нам край спасли
од тяжких воєн.

А ми одрятувати не
змогли».

— Більше того. Не тільки не рятували землю (за винятком поодиноких вчених та письменників), а наче змагалися — хто більше завдасть їй шкоди. І все це робилося на очах і з безпосередньою участю ЦК Компартії і тодішнього уряду республіки. Взяти хоча б каскад морів на Дніпрі. Більшого головотяпства не придумати! Характерним об'єктом вольових рішень є Київщина, яка знаходиться в межиріччі Дніпра і Десни, Росі і Прип'яті, де поєднані зони Полісся, Степу і Лісостепу, де сходяться, як три сестри, Україна, Росія і Білорусія. На цій благодатній землі ще з сивої давнини селилися, жили і будували свої храми наші предки, звідки пішла Київська Русь. Ще в давнину монахи вибрали для садівництва, ятідництва і городництва найродючіші землі, з особливими кліматичними умовами. Тепер цей колись райський куток забруднено великими й малими підприємствами.

— І все це пояснювалося «державною необхідністю».

— Немає розумного пояснення необхідності будівництва, наприклад, у Кончі-Заспі біохімзаводу або розміщення на найкращих у Київській області чорноземах гігантського шинного комбінату, продукція якого відправляється за тисячі кілометрів до основних споживачів. І в той же час, проголошуючи: «Все в ім'я людини, все для її блага», не знаходимо ні місця, ні коштів, ні потужностей будівельних організацій для розширення, скажімо, підприємств харчової промисловості, які вкрай необхідні для задоволення потреб населення.

— З проблем екології, інших питань до редакції надходить багато листів, у яких люди пишуть не тільки про непродуману (чи, може, й продуману) діяльність союзних відомств, а й запитують: чому так робиться? Чому наші місцеві представники влади так запопадливо вислужуються перед центром?

— На мою думку, відбувається це тому, що ті, хто знав і розумів неминучу згубність своїх рішень, не хотіли гнівити високе московське начальство, старалися йому догоджати. А відомства навмисно плутали ефективність з ефектом, переслідуючи свої вузьковідомчі інтереси, не думали, і сьогодні їх не хвилює те, які наслідки матиме така діяльність для наступних поколінь. Повертаючись знову до ЧАЕС, скажу: чорнобильська аварія — не стихійне лихо. Вона має конкретних винуватців, які й повинні відшкодувати заподіяні збитки. За час свого існування атомна електростанція не вважала себе залежною від місцевих органів влади. Безроздільно користуючись природними і людськими ресурсами, вона жодної копійки не відрахувала в бюджет області.

— Нещодавно минув рік, як Україна проголошена суверенною державою. Але, як це ми бачимо, до фактичної суверенності ще дуже далеко. Іноді представники центральних відомств почувають себе на Україні більшими хазяями, ніж найвищі керівники місцевої влади. Що б ви сказали з цього приводу?

— По шляху до суверенітету зроблено лише перші кроки. У досягненні реального суверенітету необхідні мудрість і зваженість. Тут не можна ні бігти галопом, бо заженеш коня, ні сонно плентатися, бо й комарі закусають. За нас самих ніхто нічого не зробить. Та й надіятися на когось не варто, бо чужими руками легко тільки жар загрібати. Наша доля — у наших руках. І треба сміливіше брати на себе ініціативу, активніше наводити порядок у власному домі, причому так, щоб у цьому домі були злагода і взаєморозуміння. І нам не треба придумувати щось нове. Наші діди й прадіди завжди жили з своїми сусідами мирно і дружелюбно. Але вони ніколи не були такими, щоб їх хтось поганяв та ще й покрикував на них, щоб за наше жито та нас було бито. Нам треба бути гідними мудрості і слави наших предків.

— Отже, усвідомлення своєї гідності, національне відродження, духовне очищення має безпосередній зв'язок з урятуванням ще не зовсім загубленої природи України?

— Природу ми почали нищити не тоді, коли збудували перше підприємство без очисних споруд, а тоді, коли вперше зруйнували церкву, коли висадили в повітря храми. Ми цим самим зруйнували людські душі. А природа без душі не може жити. Замість виховання любові до всього живого ми галасливо тиражували мічурінський заклик не ждати милості від природи. А тепер вийшло так, що ми не можемо ждати милості від природи після того, що ми з нею зробили.

— Екологічна тема стала «модною». За її допомогою дехто навіть відчинив собі двері до престижних кабінетів, а всівшись у крісло, забув, що обіцяв людям.

— На жаль, ми довели природу до такого стану, що вже ніхто не сховається і в розкішному кабінеті. Радіація, викиди в атмосферу, кислотні дощі не розбирають, де город селянина, а де дача великого начальника. Дивно, що дехто з керівників цього не розуміє. Які треба приймати закони, яких треба вказівок, щоб нарешті припинилися зливи всіляких нечистот, скажімо, в Дніпро, водою якого користуються 33—34 мільйони жителів республіки? Міністерства і відомства, місцеві Ради народних депутатів, їх виконавчі та розпорядчі органи не вживають необхідних заходів, зокрема, щодо забезпечення повної переробки, ізоляції та знешкодження промислових відходів. На Україні зосереджено близько півтори тисячі підприємств, які в процесі виробництва утворюють токсичні відходи. Найбільша їх кількість у Київській, Донецькій, Дніпропетровській, Луганській та Харківській областях. Відвали промислових відходів (понад 10 мільярдів тонн, з них 15 відсотків — особливо небезпечні для здоров'я людини токсичні речовини) займають майже 200 тисяч гектарів родючих земель. Велика частина відходів з порушенням санітарних норм та правил вивозиться на непристосовані звалища неподалік населених пунктів у лісі чи в полі, зберігається чи просто звалюється на майданчиках промислових підприємств, часто зсипається, зливається у водоймища, яри тощо. Думаю, Прокуратура УРСР відповідним чином нагадає декому про недавно прийнятий Закон Української РСР «Про охорону навколишнього природного середовища».

— Особливе занепокоєння викликає те, що на підприємствах зберігаються ртутні, радіоактивні, ґальванічні та інші відходи, що належать до підвищеного класу небезпечності. Нагромадження таких речовин може призвести до створення напруженої екологічної обстановки, втрати біологічних ресурсів, негативного впливу на розвиток тваринного і рослинного світу, зростання захворювань населення. Але не тільки це непокоїть людей.

— Так. Гостра ситуація склалася в республіці щодо пестицидів і мінеральних добрив. Роками не вирішується питання їх утилізації і захоронення. На складах «Укрсільгоспхімії», колгоспів і радгоспів нагромаджено близько 12 тисяч тонн пестицидів, які є небезпечним джерелом для всього живого. Критичність ситуації полягає в тому, що нема ні відповідної технології, ні компетентних організацій по збору, утилізації та захороненню непридатних небезпечних матеріалів, що застосовуються в сільськогосподарському виробництві. Забезпеченість типовими складами для збереження пестицидів становить 69 відсотків. У більшості господарств Київської, Полтавської, Запорізької, Одеської областей отрутохімікати зберігаються в напівзруйнованих приміщеннях, склади не закриваються, деякі з них розміщені біля водойм. Це призвело до того, що практично в усіх областях підземні води забруднені пестицидами.

— Чи не вважаєте ви, що навіть за грубі порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища винуватці караються, можна сказати, символічно?

— Так було донедавна. Але подібне далі продовжуватися не буде. І перед новим Міністерством охорони навколишнього природного середовища УРСР, і перед Прокуратурою республіки поставлено завдання докорінно перебудувати охорону природи, вживати найрішучіших заходів до недопущення злочинів і підвищення відповідальності до тих, хто їх вчиняв.

— У школах, середніх спеціальних і вищих навчальних закладах республіки дедалі ширше вивчається спеціальний предмет з охорони навколишнього природного середовища. З одного боку, це добре. З другого — це перетворюється в кампанійщину. Дійшло до того, що під добрими намірами виховання любові до природи «вилазки» на природу та інші заформалізовані заходи завдають їй тільки шкоди.

— Природа — це живий організм. Вона не терпить формалізму, фальшивості. Можна обманути когось, навіть самого себе. Природу не обманеш. Я не розумію, як можна під гаслом «Ліс — наше багатство» вирубувати дерева, ставити там «забігайлівки»? Люди справедливо обурюються, що місця масового відпочинку перетворили в місця массвої розпусти, масових звалищ, масових смітників, битих пляшок, консервних банок. Це стосується і Дарницького лісу під Києвом, і зелених куточків у Черкасах, на Дніпропетровщині... Я вже не кажу про те, що витоптуються, вириваються з корінням рідкісні лікарські рослини.

— Іване Степановичу, вам довелося побувати в деяких країнах світу. Можливо, й мимоволі, але порівнювали, як там, за кордоном, і як у нас?

— Звичайно. І хоча Батьківщина завжди залишається дорогою, рідною, навіть з її недоліками, все ж виникає думка: чому ми не можемо жити, як люди? У нас такий працьовитий народ, такі природні багатства! Це ж наші люди 100 років тому виїхали на необжиті, з порівняно не дуже сприятливими кліматичними умовами землі Канади. А тепер який квітучий край! За територією Канада в 15 разів більша від України. Але кожний клаптик землі впорядкований, хоча за населенням ця країна менша від нашої республіки вдвічі (26 мільйонів чоловік). У нас же, наприклад, на Чернігівщині, 400 сіл не мають доріг з твердим покриттям.

— Які ж причини, на вашу думку, привели наше суспільство до екологічної кризи і які шляхи її подолання?

— Можливо, на ваше запитання неоднаково відповіли б люди різних професій, але я вважаю, що більшість би сказала, і я також прихильник цього твердження, що початок екологічної кризи у нас почався з введенням загальнонародної власності, коли все стало «нашим», а по суті — нічийним. Це значною мірою вплинуло на ставлення людей до навколишнього середовища. Нехтуючи законами природи, ми безвідповідально ставилися до неї, не задумуючись про наслідки, про прийдешні покоління. Вихід з цього я вбачаю в проведенні істотних змін у виробничих відносинах, в організації виробництва, формах власності. Тільки за цих умов кожен з нас відповідатиме за свої дії, працюватиме так, щоб зберегти природу, створити нормальні умови для проживання собі і своїм нащадкам.

— Що б ви сказали на закінчення нашої розмови?

— Незважаючи ні на що, я вірю в наш український народ, у його невичерпні можливості, талант. Я певен, що навіть чорнобильське горе ми переживемо, залікуємо радіаційні та інші рани. Але нам як ніколи треба мобілізуватися, повірити у власні сили. І ще хочу сказати, що всім нам треба любити рідну землю — хоча б тому, що за неї боролись і вмирали наші діди і прадіди. Вони хотіли, щоб земля цвіла садами, а не гнилими болотами, щоб вона годувала нас запашним хлібом, а не бездумно розсипаними пестицидами.

Бесіду вів Володимир ОЛЕФІРЕНКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

рібати. Наша их руках. І брати на серактивніше нах у власному так, щоб у ли злагода і я. І нам не ати щось ной прадіди завоїми сусідами желюбно. Але були такими, оганяв та ще а них, щоб за нас було бито. и гідними мудаших предків.

усвідомлення національне духовне очибезпосередній уванням ще не еної природи

кон Української РСР «Про охорону навколишнього природного середовища».

— **Особливе занепокоєння викликає те, що на підприємствах зберігаються ртутні, радіоактивні, гальванічні та інші відходи, що належать до підвищеного класу небезпечності. Нагромадження таких речовин може призвести до створення напруженої екологічної обстановки, втрати біологічних ресурсів, негативного впливу на розвиток тваринного і рослинного світу, зростання захворювань населення. Але не тільки це непокоїть людей.**

— Так. Гостра ситуація склалася в республіці щодо пестицидів і мінеральних добрив. Роками не вирішується питання їх утилізації і захоронення. На складах

ЕМЛЯ ВОРИТИ...

оння, ні сонно й комарі зас самих ніхто ить. Та й наось не варто, руками легко ми почали николи збудуваприємство без , а тоді, коли вали церкву, в повітря храмим зруйнуваші. А природа оже жити. Зая любові до ми галасливо чурінський замилості від тепер вийшло можемо ждаприроди після нею зробили.

а тема стала її допомогою відчинив собі ижних кабінеу крісло, залюдям.

ми довели кого стану, що ховається і в абінеті. Радіав атмосферу, не розбираселянина, а де начальника. сто з керівнирозуміє. Які закони, яких щоб нарешті иви всіляких імо, в Дніпро, користуються они жителів Міністерства і цеві Ради наів. Їх виконавчі органи не обхідних захощодо забезпепереробки, ізоходження проодів. На Украо близько півприємств, які обництва утвовідходи. Найькість у Київкій, Дніпропетнській та Харстях. Відвали відходів (понад тонн, з них 15 особливо небезров'я людини ини) займають исяч гектарів ь. Велика часз порушенням орм та правил непристосоваподалік населелісі чи в полі, чи просто звайданчиках проприємств, часто вається у вотощо. Думаю,

Прокуратура УРСР відповідним чином нагадає декому про недавно прийнятий За- «Укрсільгосхімії», колгоспів і радгоспів нагромаджено близько 12 тисяч тонн пестицидів, які є небезпечним джерелом для всього живого. Критичність ситуації полягає в тому, що нема ні відповідної технології, ні компетентних організацій по збору, утилізації та захороненню непридатних небезпечних матеріалів, що застосовуються в сільськогосподарському виробництві. Забезпеченість типовими складами для збереження пестицидів становить 69 відсотків. У більшості господарств Київської, Полтавської, Запорізької, Одеської областей отрутохімікати зберігаються в напівзруйнованих приміщеннях, склади не закриваються, деякі з них розміщені біля водойм. Це призвело до того, що практично в усіх областях підземні води забруднені пестицидами.

— **Чи не вважаєте ви, що навіть за грубі порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища винуваті караються, можна сказати, символічно?**

— Так було донедавна. Але подібне далі продовжуватися не буде. І перед новим Міністерством охорони навколишнього природного середовища УРСР, і перед Прокуратурою республіки поставлено завдання докорінно перебудувати охорону природи, вживати найрішучіших заходів до недопущення злочинів і підвищення відповідальності до тих, хто їх вчинив.

— **У школах, середніх спеціальних і вищих навчальних закладах республіки дедалі ширше вивчається спеціальний предмет з охорони навколишнього природного середовища. З одного боку, це добре. З другого — це перетворюється в кампанійщину. Дійшло до того, що під добрими намірами виховання любові до природи «вилазки» на природу та інші заформалізовані заходи завдають їй тільки шкоди.**

— Природа — це живий організм. Вона не терпить формалізму, фальшивості. Можна обманути когось, навіть самого себе. Природу не обманеш. Я не розумію, як можна під гаслом «Ліс — наше багатство» вирубувати дерева, ставити там «забігайлівки»? Люди справедливо обурюються, що місця масового відпочинку перетворили в місця масової розпусти, масових звалищ, масових смітників, битих пляшок, консервних банок. Це стосується і Дарницького лісу під Києвом, і зелених куточків у Черкасах, на Дніпропетровщині... Я вже не кажу про те, що витоптуються, вириваються з корінням рідкісні лікарські рослини.

— **Іване Степановичу, вам доводилося побувати в деяких країнах світу. Можливо, й мимоволі, але порівнювали, як там, за кордоном, і як у нас?**

— Звичайно. І хоча Батьківщина завжди залишається дорогою, рідною, навіть з її недоліками, все ж виникає думка: чому ми не можемо жити, як люди? У нас такий працьовитий народ, такі природні багатства! Це ж наші люди 100 років тому виїхали на необжиті, з порівняно не дуже сприятливими кліматичними умовами землі Канади. А тепер який квітучий цей край! За територією Канада в 15 разів більша від України. Але кожний клаптик землі впорядкований, хоча за населенням ця країна менша від нашої республіки вдвічі (26 мільйонів чоловік). У нас же, наприклад, на Чернігівщині, 400 сіл не мають доріг з твердим покриттям.

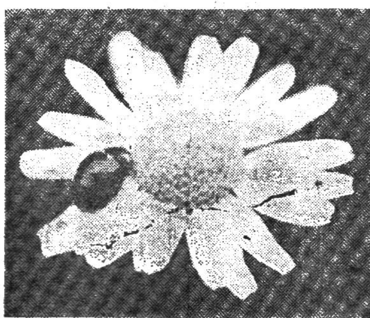
— **Які ж причини, на вашу думку, привели наше суспільство до екологічної кризи і які шляхи її подолання?**

— Можливо, на ваше запитання неоднаково відповіли б люди різних професій, але я вважаю, що більшість би сказала, і я також прихильник цього твердження, що початок екологічної кризи у нас почався з введенням загальнонародної власності, коли все стало «нашим», а по суті — нічийним. Це значною мірою вплинуло на ставлення людей до навколишнього середовища. Нехтуючи законами природи, ми безвідповідально ставилися до неї, не задумуючись про наслідки, про прийдешні покоління. Вихід з цього я вбачаю в проведенні істотних змін у виробничих відносинах, в організації виробництва, формах власності. Тільки за цих умов кожен з нас відповідатиме за свої дії, працюватиме так, щоб зберегти природу, створити нормальні умови для проживання собі і своїм нащадкам.

— **Що б ви сказали на закінчення нашої розмови?**

— Незважаючи ні на що, я вірю в наш український народ, у його невичерпні можливості, талант. Я певен, що навіть чорнобильське горе ми переживемо, залікуємо радіаційні та інші рани. Але нам як ніколи треба мобілізуватися, повірити у власні сили. І ще хочу сказати, що всім нам треба любити рідну землю — хоча б тому, що за неї боролись і вмирали наші діди і прадіди. Вони хотіли, щоб земля цвіла садами, а не гнилими болотами, щоб вона годувала нас пшеничним хлібом, а не бездумно розсипаними пестицидами.

Бесіду вів Володимир ОЛЕФІРЕНКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Сфера життя

ДНІПРО — ДУНАЙ: ПОГЛЯД У XXI СТОЛІТТЯ

Цього літа продовжує роботу екологічна експедиція «Дніпро — Дунай XXI», організована міжнародним Фондом добра, який очолює письменник В. Кармазин. Її мета — привернути увагу радянської та світової громадськості до радіоактивного, хімічного го [illegible]ідів забруднення річок, розробити програму врятування головної водної артерії України.

[illegible]ік гідр[illegible]логи, фіз[illegible]вчені [illegible]х напрямів науки під керівництвом заступника голови Комісії Верховної Ради СРСР у питаннях екології та раціонального природокористування академіка АН УРСР В. Романенка пройшли в два етапи до гирла Дніпра. Головне завдання цього літа — дослідження радіаційного фону у верхів'ях Дніпра і Прип'яті. А він, як відомо, вкрай небла[illegible]олучн[illegible]. Особливу три[illegible]у ви[illegible]ає те, що радіонукліди стронцію слідом за цезієм під дією різних факторів починають розчинятися. Та й інших нечистот у дніпровській воді вистачає. Наприклад, у лящах вміст свинцю перевищив гранично допустимі норми вже в 42 рази!

У всякому разі, сумніватися в тім, що діагноз Дніпру буде визначений невтішний, не доводиться. І програма, слід думати, буде створена серйозна. Одне турбує: хто і на які кошти буде її виконувати? Програм нині «хороших і різних» багато. А життя, в тому числі й екологічне, дедалі гірше. Аніскільки не хочу цим ствердженням піддавати сумніву добрі наміри експедиції. Але так не хочеться, щоб результати були лише на папері.

Віктор ДЕМЕНЄВ.

ПРО ЩО ТРИВО

ПРИПОРОШЕНИЙ дорожною курявою повернувся додому лісничий Перелюбського лісництва А. Єременко. Обличчя його хмурніло стурбованістю.

— Знаєте, скільки проблем у лісі? Не злічити! І з кожним роком їх збільшується. Але як добре, — продовжував Анатолій Іванович, — що у заказнику Гуліно з двадцяти гектарів лісу його площу розширили до ста. Ці володіння тягнуться вздовж річки Снов.

Після розмови з Анатолієм Івановичем ми походили зарослими стежками заказника. Усім у тому заказнику роздолля: птицям, звірам, травам, комахам. Зрозуміло, вільно тут дихається і лісові.

Буваючи у володіннях Перелюбського лісництва, бачу, що робітники й лісники його прагнуть робити все, аби рослинному світу жилося добре. Неодноразово чув від робітників думку, яка варта, щоб на неї звернули увагу керівники Корюківського району та природоохоронні органи. Треба було б до заказника Гуліно додати ще тисячу гектарів лісу — площі лісокультур, що по сусідству з річками Снов, Слот, Ревна. Адже тут водяться рідкісні для корюківського краю пернаті. Наприклад, чорний лелека і сірий журавель, деркачі, сиворакші й інші птахи. Залюбки в цих місцях відпочивають і знаходять собі харч плямисті олені, лосі, зайці...

Не злічити тих природних багатств, які є в межиріччі. Але, мабуть, головне з них — ліс. І коли б оту лісову площу додали до існуючого заказника Гуліно, це пішло б на користь і людям, і природі.

Ліс відіграє величезну роль у всьому комплексі природи. У першу чергу це — головний збагачувач повітря киснем. А ще кожний гектар лісокультур протягом року нейтралізує до 50 тонн пилу, захищає грунти від ерозії. Він — охоронець боліт і річок, величезна комора лікарських рослин, ягід, грибів...

А як же людина ставиться до нього?

Це запитання у працівників лісу викликає біль, а часом і роздратування. Микола Тосенко, лісничий Андрониківського лісництва, каже:

— Ставлення до лісу — відверто споживацьке: від нього намагаються взяти більше, а дати — менше. Мотиви зрозумілі: з лісництва в першу чергу питають за виконання плану лісозаготівель, вивезення деревини тощо. А охорону його відсунуто чи не на останній план.

Таке ставлення до лісу сьогодні. У п'ятдесятих же роках і на початку шістдесятих на Чернігівщині й на Україні в цілому були лісгоспи, які справді серйозно займалися охороною, захистом і відновленням лісу. На початку шістдесятих років лісгоспи реорганізували у лісгоспзаги, і на перший план вийшли заготівля лісу, вивезення деревини... Експлуатація лісу й донині йде активно.

Чому б сьогодні не змінити функції й структуру лісгоспзагів? Наприклад, у Росії і Західній Україні є лісгоспи і лісопункти. Перші займаються лише доглядом, охороною лісу, садінням молодняка, а лісопункти — рубкою, прибиранням залишків. Тому й порядок у лісах Західної України порівняно непоганий.

Холминський лісгоспзаг чимало робить, аби поліпшити здоров'я лісу. Щовесни майже на 200-гектарній площі висаджують молоді деревця. Близько тридцяти років тому перейшли на біологічний метод боротьби із шкідниками. Розвішують щороку від 5 до 7 тисяч штучних місць гніздування для шпаків, синиць, дятлів. Лише в одному Холминському лісництві протягом весни на деревах — до тисячі нових будиночків для пернатих. Дбають тут і про розселення мурашників. Їх тепер на кожному гектарі — чотири-п'ять. Турбуються про сприятливі умови для птахів і звірів. За останні десять років розкопали 19 штучних ставків і озерець. А там, де до них прилягають болота, привільно себе почувають чорногузи, сірі журавлі, деркачі, інші пернаті.

Зелену окрасу Корюківщини, на жаль, не минають біди. Одна з них дуже болюча, і самим лісоводам не під силу її здолати. А. Самокиш, головний лісничий Холминського лісгоспзагу, розповідає:

— Дерева гинуть на значних масивах, бо за останні роки різко знизився рівень грунтових вод. Маємо чималі збитки. Жолудів — і тих уже років десять у достатній кількості виростити не можемо. Купуємо їх у Білорусії. А в нас же є насінницькі ділянки дуба. Але врожай там малий — не вистачає вологи.

Про те, що сохнуть лісові масиви, доводилося чути в Андрониківському, Жулянському, Рейментарівському, у багатьох інших лісництвах. Зневоднюються й лісові болота, ставочки, хворіють на мілководдя притоки наших річок.

— І винні в цьому меліоратори, — продовжує Анатолій Васильович. — Дуже вже в нашому краї захопилися осушуванням земель. Можливо, від того є користь

колгоспа крема, л да.

— У води ві березові же дир міжгосп О. Інді гативно розташо ним зро ні систе їхні про бінетах, гічної е лісівник ють, що гортатим система. збитки, не визн щають хто зах шкодову ораторам

У Хо дізнався Ось одн кий риб ставків — не з мищ з валу. І затоплю ження. вже вис масиву далеком

— Я ленням інвентар кажуть лісництв плуг, тр За корч говорит

Безпе ніки дл гляду з — проб відчува ництвах. тися на Міністер дарства радити

Чи є

Тільк Холмин А. Сам нозначн є...» Та ди не подарям міли у станція Основні розвитк ва УРС зати, з невласт зокрема яльност чергу з су, зах турними можуть концепц господар дові охо каже.

СВИНІ В СІ

ЗА Немировим, по трасі на село Ковалівку, — сміттєзвалище. Місцеве керівництво про нього знало, але мовчало. Правда, коли «офіційні представники» відчули, що передали куті меду (гора із нечистотами росте на очах), то прислали якось сюди бульдозериста. Той почав заривновати грунтовий майданчик. Але проблема від того аж ніяк не вирішилась: відходи все одно треба кудись скидати. І от керівництво Немирівського комунгоспу приймає самовільно рішення: звалювати сміття неподалік однієї з приток річки Південний Буг. Отже, всілякі відходи отруюватимуть тепер воду, яку п'ють люди.

Неподалік того сміттєзвалища я зустрів спецавтомашину 28—61 ВИС (водій категорично відмовився себе назвати) і спробував усовістити чоловіка, який сидів за кермом. А він ще й у наступ пішов: що ви, мовляв, хочете від мене? Як возив сюди сміття, так і буду возити, бо виконую розпорядження начальника комунгоспу Петра Оверковича Ковальчука.

Дивний цей начальник. Що не розпорядження, то від нього тільки горе для природи. Знову їдемо дорогою на Ковалівку. Спиняємося навпроти

водного можливо ди стіка мазут, бензово ВИТ наб чого? А котний з вулиці гніто то передні службов чальника вальчука

Та на побачен го села

ГОЛОС України

...ТЯ

...ПРО — ...УНАЙ: ...ОГЛЯД ... XXI ...ОЛІТТЯ

...літа продовжує ...кологічна екс... «Дніпро — Ду...», організована ...ним Фондом ...кий очолює пи... В. Кармазин.

... — привернути ...дянської та сві... ...мадськості до ...вного, хімічно... ...дів заб... ...річок, розро... ...граму врятуван... ...ної водної ар... ...аїни.

...др... ...логи, фі... ...ні ...х напря... ...під керівницт... ...пника голови ...ерховної Ради ...питаннях еколо... ...іонального при... ...стування акаде... УРСР В. Рома... ...ойшли в два ...гирла Дніпра. ...завдання цього ...ослідження ра... ...фону у верхі... ...ра і Прип'яті. А ...домо, вкрай не... ...учн... Особливу ...ає те, що ...іди стронцію ...а цезієм під ...их факторів по... ...розчинятися. Та ...нечистот у дні... ...воді вистачає. ...д, у лящах ...нцію перевищив ...допустимі нор... ...в 42 рази!

...ому разі, сумні... ...тім, що діагноз ...уде визначений ...й, не доводить... ...грама, слід ду... ...де створена се... ...Одне турбує: ...які кошти буде ...вати? Програм ...рощих і різних» ...життя, в тому ...кологічне, деда... ...Аніскільки не ...ствердженням ...сумніву добрі ...кспедиції. Але ...четься, щоб ре... ...були лише на

...ДЕМЕНЄВ.

ПРО ЩО ШУМИТЬ ТРИВОЖНО ЛІС

Припорошений дорожною курявою повернувся додому лісничий Перелюбського лісництва А. Єременко. Обличчя його хмурніло стурбованістю.

— Знаєте, скільки проблем у лісі? Не злічити! І з кожним роком їх збільшується. Але як добре, — продовжував Анатолій Іванович, — що у заказнику Гуліно з двадцяти гектарів лісу його площу розширили до ста. Ці володіння тягнуться вздовж річки Снов.

Після розмови з Анатолієм Івановичем ми походили зарослими стежками заказника. Усім у тому заказнику роздолля: птицям, звірам, травам, комахам. Зрозуміло, вільно тут дихається і лісові.

Буваючи у володіннях Перелюбського лісництва, бачу, що робітники й лісники його прагнуть робити все, аби рослинному світу жилося добре. Неодноразово чув від робітників думку, яка варта, щоб на неї звернули увагу керівники Корюківського району та природоохоронні органи. Треба було б до заказника Гуліно додати ще тисячу гектарів лісу — площі лісокультур, що по сусідству з річками Снов, Слот, Ревна. Адже тут водяться рідкісні для корюківського краю пернаті. Наприклад, чорний лелека і сірий журавель, деркачі, сиворакші й інші птахи. Залюбки в цих місцях відпочивають і знаходять собі харч плямисті олені, лосі, зайці...

Не злічити тих природних багатств, які є в межиріччі. Але, мабуть, головне з них — ліс. І коли б оту лісову площу додали до існуючого заказника Гуліно, це пішло б на користь і людям, і природі.

Ліс відіграє величезну роль у всьому комплексі природи. У першу чергу це — головний збагачувач повітря киснем. А ще кожний гектар лісокультур протягом року нейтралізує до 50 тонн пилу, захищає грунти від ерозії. Він — охоронець боліт і річок, величезна комора лікарських рослин, ягід, грибів...

А як же людина ставиться до нього?

Це запитання у працівників лісу викликає біль, а часом і роздратування. Микола Тосенко, лісничий Андрониківського лісництва, каже:

— Ставлення до лісу — відверто споживацьке: від нього намагаються взяти більше, а дати — менше. Мотиви зрозумілі: з лісництва в першу чергу питають за виконання плану лісозаготівель, вивезення деревини тощо. А охорону його відсунуто чи не на останній план.

Таке ставлення до лісу сьогодні. У п'ятдесятих же роках і на початку шістдесятих на Чернігівщині й на Україні в цілому були лісгоспи, які справді серйозно займалися охороною, захистом і відновленням лісу. На початку шістдесятих років лісгоспи реорганізували у лісгоспзаги, і на перший план вийшли заготівля лісу, вивезення деревини... Експлуатація лісу й донині йде активно.

Чому б сьогодні не змінити функції й структуру лісгоспзагів? Наприклад, у Росії і Західній Україні є лісгоспи і лісопункти. Перші займаються лише доглядом, охороною лісу, садінням молодняка, а лісопункти — рубкою, прибиранням залишків. Тому й порядок у лісах Західної України порівняно непоганий.

Холминський лісгоспзаг чимало робить, аби поліпшити здоров'я лісу. Щовесни майже на 200-гектарній площі висаджують молоді деревця. Близько тридцяти років тому перейшли на біологічний метод боротьби із шкідниками. Розвішують щороку від 5 до 7 тисяч штучних місць гніздування для шпаків, синиць, дятлів. Лише в одному Холминському лісництві протягом весни на деревах — до тисячі нових будиночків для пернатих. Дбають тут і про розселення мурашників. Їх тепер на кожному гектарі — чотири-п'ять. Турбуються про сприятливі умови для птахів і звірів. За останні десять років розкопали 19 штучних ставків і озерець. А там, де до них прилягають болота, привільно себе почувають чорногузи, сірі журавлі, деркачі, інші пернаті.

Зелену окрасу Корюківщини, на жаль, не минають біди. Одна з них дуже болюча, і самим лісоводам не під силу її здолати. А. Самокиш, головний лісничий Холминського лісгоспзагу, розповідає:

— Дерева гинуть на значних масивах, бо за останні роки різко знизився рівень грунтових вод. Маємо чималі збитки. Жолудів — і тих уже років десять у достатній кількості виростити не можемо. Купуємо їх у Білорусії. А в нас же є насінницькі ділянки дуба. Але врожай там малий — не вистачає вологи.

Про те, що сохнуть лісові масиви, доводилося чути в Андрониківському, Жулянському, Рейментарівському, у багатьох інших лісництвах. Зневоднюються й лісові болота, ставочки, хворіють на мілководдя притоки наших річок.

— І винні в цьому меліоратори, — продовжує Анатолій Васильович. — Дуже вже в нашому краї захопилися осушуванням земель. Можливо, від того є користь колгоспам. Але природі, зокрема, лісам — тільки шкода.

— У першу чергу нестачу води відчувають вільхові і березові породи, дуби, — каже директор Корюківського міжгосподарського лісгоспу О. Індило. — Чому так негативно впливають на ліс розташовані по сусідству з ним зрошувально-осушувальні системи? Річ у тім, що їхні проекти робляться в кабінетах, без належної екологічної експертизи. До того ж лісівники нерідко й не знають, що поруч з лісом розгортатиметься осушувальна система. А коли йдеться про збитки, меліоратори мовчать, не визнають помилок, захищають відомчі інтереси. А хто захищатиме ліс, хто відшкодовуватиме завдані меліораторами збитки?!

У Холминському лісництві дізнався і про інші проблеми. Ось одна з них. Чернігівський рибгосп при будівництві ставків допустив порушення — не зробив уздовж водоймищ захисного земляного валу. І в цій зоні щовесни затоплюються лісові насадження. На 9,5 гектара вони вже висохли. 30-гектарному масиву загрожує смерть у недалекому майбутньому.

— Як займатися відновленням лісу, коли не маємо інвентаря лісопоновлення, — кажуть в Андрониківському лісництві. — Один старий плуг, трактор — оце і все. За корчувач, фрези нічого й говорити.

Безперечно, придбання техніки для поновлення і догляду за лісонасадженнями — проблема не сьогоднішня, відчувають її в багатьох лісництвах. Чи можна сподіватися на поліпшення, коли Міністерство лісового господарства республіки нічим зарадити їм не може.

Чи є господар у лісі?

Тільки головний лісничий Холминського лісгоспзагу А. Самокиш висловився однозначно: «Так, господар є...» Та, думаю, нині лісоводи не відчувають себе господарями. Тепер лише зрозуміли у вищих галузевих інстанціях, видали документ — Основні положення концепції розвитку лісового господарства УРСР. Він, можна сказати, звільняє лісничого від невластивих йому функцій, зокрема, від промислової діяльності, щоб він у першу чергу займався охороною лісу, захистом його, лісокультурними роботами. Чи допоможуть Основні положення концепції розвитку лісового господарства УРСР у перебудові охорони лісу — час покаже. Поки що ж ефективність його дорівнює нулю.

Ліс — невід'ємна частина природи Чернігівщини. Його доля тривожить лісничого Брецького лісництва П. Погребняка:

— Дуб по Корюківському лісгоспзагу рубають у віці 110—120 років. А такого дуба залишилося на 41 гектарі, решта — молодняк. Якщо так і надалі рубатимемо, то через 15 років у нас його не буде.

Ліси Чернігівщини нині беззахисні. Настраждалися від довголітньої, малопродуманої експлуатації. Про справжню охорону лісоводи лише мріють. Бо в лісництвах для цього не створюються належні умови. Не всі біди і проблеми знають і в Міністерстві лісового господарства республіки. А ліс з кожним роком шумить дедалі тривожніше. Треба прислухатися до нього, зрозуміти.

Віктор БОЖОК.

Корюківка
Чернігівської області

А коли йдеться про збитки, меліоратори мовчать, не визнають помилок, захищають відомчі інтереси. А хто захищатиме ліс, хто відшкодовуватиме завдані меліораторами збитки?!

Ліси Чернігівщини нині беззахисні. Настраждалися від довголітньої, малопродуманої експлуатації. Про справжню охорону лісоводи лише мріють.

Фото Івана ТИТАРЕНКА.

СВИНІ В СИЛОСНИХ ЯМАХ

За Немировим, по трасі на село Ковалівку, — сміттєзвалище. Місцеве керівництво про нього знало, але мовчало. Правда, коли «офіційні представники» відчули, що передали куті меду (гора із нечистотами росте на очах), то прислали якось сюди бульдозериста. Той почав зарівнювати грунтовий майданчик. Але проблема від того аж ніяк не вирішилась: відходи все одно треба кудись скидати. І от керівництво Немирівського комунгоспу приймає самовільно рішення: звалювати сміття неподалік однієї з приток річки Південний Буг. Отже, всілякі відходи отруюватимуть тепер воду, яку п'ють люди.

Неподалік того сміттєзвалища я зустрів спецавтомашину 28—61 ВИС (водій категорично відмовився себе назвати) і спробував усовістити чоловіка, який сидів за кермом. А він ще й у наступ пішов: що ви, мовляв, хочете від мене? Як возив сюди сміття, так і буду возити, бо виконую розпорядження начальника комунгоспу Петра Оверковича Ковальчука.

Дивний цей начальник. Що не розпорядження, то від нього тільки горе для природи. Знову їдемо дорогою на Ковалівку. Спиняємося навпроти водного плеса, яке просто неможливо назвати ставком: сюди стікають розплавлений бітум, мазут, бензин. І бачимо, як бензовоз під номером 02—08 ВИТ набирає звідси воду. Для чого? А для того, щоб у спекотний день змивати куряву з вулиць Немирова. Водій-інкогніто того бензовоза, як і попередній, сказав, що виконує службове розпорядження начальника комунгоспу П. Ковальчука.

Та найсильніше нас вразило побачене біля бригадного села Головеньки. Тут, неподалік лісосмуги, викопано дві силосні ями. І обидві вони заповнюються нечистотами. А хто їх сюди завозить? Вважається, що Немирівський молокозавод, де директором Володимир Юхимович Будяк. Але в цих ямах можна побачити, що завгодно: мертвих свиней, харчові відходи, металобрухт і, звичайно ж, промислові відходи молокозаводу. А поруч — посіви пшениці місцевого господарства. Трохи нижче — вже згадувана притока Південного Бугу, в яку й потрапляють нечистоти з цих ям.

На останній сесії Вінницької обласної Ради народних депутатів порушувалась проблема: нам необхідний закон про санепідемслужбу, який діяв би не на словах, а на ділі. Справді потрібний. Адже, як бачимо, Немирівська санепідемслужба просто безсила спинити злочинні дії місцевого комунгоспу і молокозаводу. А в керівництва райради, напевно, до цієї проблеми руки не доходять, бо там працюють дуже заклопотані люди.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Немирів
Вінницької області.

Віктор КОРОЛЬ

БАБИН ЯР: ВІДОМЕ І НЕВІДОМЕ

У Бабиному Яру, у цій розлогій тиші, нас охоплює щось більше від життя — тіні минулого зла, світло минулої чесноти...

Джордж БУШ

НАКАЗ залишити Київ командуючий Південно-Західним фронтом М. Кирпонос отримав від Ставки тільки з 17 на 18 вересня 1941 року. Практично вийти з оточення було вже неможливо. Жителі Києва до останнього часу теж майже нічого не знали про евакуацію міста. Навпаки, наша пропаганда постійно запевняла, що Київ не буде здано ворогові. Через це тисячі й тисячі людей не виїхали з міста, коли така можливість ще була. А вже 19 вересня до Києва увійшли німці, які втратили в боях за нього понад 100 тисяч солдатів і офіцерів. І з перших днів почалися погроми і злочини проти мирного населення. 22 вересня на Хрещатику стався страшної сили вибух, з якого почалася пожежа. І в той же день на стінах будинків з'явилася газета українською мовою, в якій було сказано, що євреї, комісари і комуністи будуть знищені так само, як і партизани. За кожного виданого комуніста або партизана газета обіцяла 200 карбованців. А вже на другий і третій день хазяйнування окупантів по Дніпру пливли трупи замучених людей. Тобто геноцид проти єврейського населення в Києві почався з перших днів окупації. Пізніше його зазнали представники інших національностей.

28 вересня на Галицькому базарі був замучений 75-річний Г. Грінберг, глава сім'ї, в якій були інженери, педагоги, лікарі. Брата відомого піаніста, професора Київської консерваторії фашисти вбили на Жилянській вулиці. Розстріляли відомого в Києві юриста Ципеповича разом із дружиною. На Лук'янівці було вбито молодого літератора М. Чудновського з дружиною. Розстріляний разом із сім'єю професор Київської консерваторії С. Сатановський. У ці дні загинули разом із своїми близькими професор бактеріології М. Беньяш, С. Евенсон — перекладачка Л. Фейхтвангера та інші відомі представники інтелігенції. А потім на стінах будинків, на стовпах, парканах було вивішено страшний наказ, який краще за інші документи показує звіряче обличчя фашизму. У нашій літературі він давався з перекрученнями: «Наказується всім жидам міста Києва і околиць зібратися в понеділок дня 29 вересня 1941 року до години 8 ранку при вул. Мельника — Докторовській (около кладовища).

Всі повинні забрати з собою документи, гроші, білизну та інше. Хто не підпорядкується цьому розпорядженню, буде розстріляно. Хто займе жидівське мешкання або розграбує предмети з тих мешкань, буде розстріляно». (Мову оригіналу збережено — **В. К.**). Такі ж оголошення були надруковані російською та німецькою мовами.

На ранок 29 вересня десятки тисяч людей заповнили вулиці Києва, не підозрюючи, що їх чекає. Окупанти заздалегідь підготувалися до цього страшного злочину. Комендант Києва генерал-майор Ебергард одержав з Берліна шифровку з приводу цієї акції, на яку наклав резолюцію для польової комендатури: «Виконати». Далі йшли деталі: «Підготувати пропозиції, в яких три обставини: де, коли і хто; погодити все з відповідними, перехованими у шифровці інстанціями: доповісти через два дні». Окупанти спочатку думали провести масове винищення населення Києва єврейської національності в ярах Голосієва, а потім місцеві доброхоти, які вірою і правдою служили фашистам, підказали інше місце — Бабин Яр.

Нескінченні натовпи йшли київськими вулицями в бік Лук'янівського кладовища. На тротуарах стояли німецькі патрулі. Цей скорботний хід продовжувався до глибокої ночі. За Львівською вулицею починається вулиця Мельникова — а далі дорога, голі пагорби, яри з дуже крутими схилами — Бабин Яр. Слід сказати, що його страшна історія започаткована до війни, коли там проводилися розстріли невинних жертв сталінізму.

Фашисти та їх прислужники з числа місцевого населення при вході до яру організували справжню канцелярію, поставили столи. Натовп, що чекав біля застави, яку німці організували в кінці вулиці, не бачив цих столів. Від натовпу відділяли групи по 30—50 чоловік і вели «реєструвати», насправді ж відбирали документи та цінності. Що було потім — розповідають свідки. Одна з них, О. Книш: «В одну из групп, отобранных для расстрела, попала и я со своей дочерью четырех с половиной лет. Когда меня в числе других завели в овраг, то остановили. У женщин вырывали из рук грудных детей и малышей и отбрасывали в сторону, как дрова, где их расстреливали из автоматов и пулеметов. Благодаря тому, что я была в середине группы и были уже сумерки, я не ожидая, когда начнут расстрел, упала на землю подложив под себя ребенка. В это время я услышала трескотню пулеметов, и люди падали мертвыми на меня, обливаясь кровью. В таком положении я пролежала два часа, пока все затихло... и когда уже совсем стемнело, я осторожно приподнялась... взяла ребенка и по трупам стала пробираться куда-либо в укрытие с целью спасения... Я с трудом добралась до поселка Бабий Яр и в одном подвале скрывалась четверо суток».

Інший свідок — актриса Д. Проничева, яка теж чудом врятувалася, розповідала: «На моих глазах раздевали, били, люди истерически смеялись, видимо, сходили с ума, становились за несколько минут седыми. Грудных детей вырывали у матерей и бросали вверх через какую-то песчаную стену. Всех голых выстраивали по два-три человека и вели на какую-то возвышенность к песчаной стене, в которой были прорези. Туда люди входили и не возвращались».

М. Петренко, яка проживала поблизу Бабиного Яру, розповідала, що вона бачила, як німці кидали в яр грудних дітей і закопували їх живими разом з убитими та пораненими батьками. «Було помітно,— казала вона,— як шар землі ворушився від рухів ще живих людей». Є й інші свідки, зокрема сторож Лук'янівського кладовища С. Лепенко.

Щодо військовополонених. Поряд з яром був протитанковий рів, у якому розстріляно, як зазначає А. Кузнецов, тисяч 25—30 тільки командирів Червоної Армії. В ньому розстріляно багато військовополонених з концтабору на вулиці Керосинній. Свідки говорили: «Большое количество пленных умирает от голода. В лагере на Керосинной дошло до того, что пленные ждали, пока застынет труп, а затем начинали его есть». Регулярно вивозили партії полонених з цього табору і розстрілювали в Бабиному Яру. Він поглинав свої жертви 103 тижні підряд. Перші п'ять днів фашисти та їх прислужники знищували тут євреїв — до 160 тисяч. А потім — людей різних національностей: мирних жителів, підпільників, військовополонених, партизанів та інших — усього, як відзначає О. Шлаєн, ще 50—60 тисяч чоловік. Тобто Бабин Яр, за неповними даними, став могилою понад 220 тисяч чоловік. Взагалі таке

масове винищення людей стало можливим як внаслідок звірства фашистів, так і тому, що в цій страшній справі їм допомагали запроданці свого народу, поліцаї,— прислужники всіх мастей як місцевого походження, так і з інших областей України. Одним із найпомітніших серед них був професор історії Київського університету, а в роки окупації Києва його бургомістр О. Оглоблін. Він втік з окупантами і до недавніх пір писав на Заході історичні твори і навіть потрапив, за оцінками деяких наших спеціалістів, до числа визначних істориків України. Точних же даних, скільки мирного населення, партизанів, підпільників, військовополонених знищили фашисти в Києві та області, немає, оскільки основні злочинці зуміли втекти, а документи завчасно вивезли або знищили. До цього слід додати, що мирне населення в Києві знищувалося не тільки в Бабиному Яру. Так, газета «Київська правда» ще в 1944 році писала, що тільки в Сирецькому концтаборі було знищено сотні тисяч людей, а не 30 тисяч, як це писалося в ряді досліджень. Це були в основному люди з інших областей України та інших окупованих територій, для яких Сирецький концтабір був пересильним пунктом, де вони перебували кілька днів, а потім знищувалися або в самому концтаборі, або в сусідньому Бабиному Яру. Знищувалися мирні жителі і на території Байкового кладовища.

Нерозривною з трагедією Бабиного Яру є трагедія хворих Кирилівської психіатричної лікарні імені Павлова. Першими там були знищені 300 хворих євреїв. Свідок цього злочину С. Матвєєв розповідав, що після зайняття Києва до лікарні прибули гестапівці і мали бесіду з директором П. Чернай, який тут же дав вказівку про переведення всіх хворих євреїв в одне приміщення, яке знаходилося в лісі. Другого дня пригнали військовополонених, які викопали велику яму. Ще на наступний день прийшов загін СС. Від приміщення до ями щільним ланцюгом стали гестапівці і палками гнали хворих з приміщення до ями. Біля неї стояли офіцери з автоматами і стріляли в хворих. Тих, хто був слабий, зіштовхували в яму живими. Хворих, які не могли підвестися з ліжка, завантажували навалом на підводи, підвозили до ями й скидали в неї живими. Всього в цей день було розстріляно понад 300 євреїв. Через дватри тижні вирішили знищити й решту 2000 чоловік. Два дні підряд приїжджала в лікарню «душогубка», в яку поміщали хворих. Одночасно туди запускали 60—100 чоловік. Таким чином за два дні було знищено біля 1000 чоловік, серед яких частина поранених червоноармійців, які перебували на лікуванні в госпіталі при лікарні.

Згадаймо також трагедію військовополонених, багато яких теж знайшли там свою могилу. Адже внаслідок оточення нашого Південно-Західного фронту в полон потрапило 665 тисяч радянських солдатів і офіцерів. Про трагедію свідчить такий архівний документ: «23, 24 і 25 вересня 1941 року — це картина кривавого знищення людей і бойової техніки в селі Борщах, куди були загнані залишки наших армій. Непрохідні, непролазні болота не давали можливості прорватися нашим людям до Харкова, а якщо хто й проривався, то ворог його вже чекав на тому боці і знищував або брав у полон...». Це свідчення очевидця — учасника одного з батальйонів народного ополчення О. Захарченко. Далі вона говорить: «24 числа було організовано загін чоловік у 200, який хотів прорватися. Це було ввечері, але загін наш було розбито... 25 числа я весь час перебувала на полі бою (перев'язувала поранених.— **В. К.**), а потім уже в окопі була поранена. В той же день, 25 вересня, нас привели в табір військовополонених. Власне, це був не табір. Це був якийсь великий двір якогось колгоспу, де ми заночували, оскільки до Іванківського табору було ще півдня шляху. В 7 або 8 вечора ми добралися до цього колгоспу (біля 7 тисяч чоловік), де нас прямо на сирій землі (тоді йшов дощ) розташували на ночівлю, оточили солдатами, а навколо запалили будови, так що ми вирішили, що коли не загинули в бою, то загинемо у вогні. Але ось ніч пройшла, а на ранок почали ділити: жінок окремо, євреїв окремо, командирів і комісарів в один бік, бійців в другий. За ніч багато командирів поробилися рядовими. Так само й комісари». Крім Дарницького концтабору військовополонених аналогічний концтабір був на вулиці Керосинній у Києві. Чимало військовополонених було і в Сирецькому концтаборі. Багато тисяч їх було розстріляно в Бабиному Яру, де були знищені також моряки, залізничники, робітники заводів «Більшовик», «Ленкузня», «Транссигнал». 10 січня 1942 року біля Сінного базару гнали на розстріл у Бабин Яр 100 моряків. Був мороз 37 градусів. Вони йшли по снігу босі, в самих трусах, руки у них були зв'язані ззаду в кайдани і на тілах були криваві підтьоки. Ідучи вони співали «Раскинулось море широко».

Останній акт трагедії Бабиного Яру почався з наближенням Червоної Армії до Києва. Керівниками робіт по знищенню Бабиного Яру були офіцер СС Топайде, співробітники жандармерії Й. Мернель, і командир взводу СС Ревер. Свідки Л. Островський, С. Берлянд, В. Давидов, Я. Стецюк, І. Бродський, яким вдалося уникнути розстрілу в Бабиному Яру 29 вересня 1949 року свідчили: «Як військовополонені ми перебували в Сирецькому концтаборі, на околиці Києва. 18 серпня нас у кількості 100 чоловік направили в Бабин Яр. Там нас закували в кайдани і змусили відкопувати і спалювати трупи радянських громадян, знищених німцями. Німці привезли сюди з кладовища гранітні пам'ятники, залізні огради. З пам'ятників ми робили майданчики, на які клали рейки, а на рейки укладали як колосники залізні огорожі. На залізні огорожі накладали шар дров, а на дрова — шар трупів. На трупи знову укладали шар дров. І поливали нафтою. З такою послідовністю трупи накладувались по кілька рядів і підпалювалися. В кожній такій печі поміщалося до 2500—3000 трупів. Німці виділили спеціальні команди людей, які знімали з трупів сережки, обручки, виривали із щелеп золоті зуби. Після того, як усі трупи спалювалися, закладалися нові печі і т. д. Кістки трамбовками розбивалися на дрібні частини. Попіл змушували розсипати по Яру, щоб не залишилося ніяких слідів. Так ми працювали 12—15 годин на добу. Для прискорення робіт німці застосовували екскаватор. За час з 18 серпня по день нашої втечі,— 29 вересня, було спалено приблизно 70 тисяч трупів. Тут же спалювались і щойно завезені трупи чоловіків, жінок та дітей, вбитих у газових автомашинах. Перевіряв усе Г. Гінер».

У цьому зв'язку слід назвати головних винуватців страшного злочину: гауляйтер України Е. Кох, головнокомандуючий групою армій «Південь» фельдмаршал фон Манштейн, генерал авіації Кітцінгер, генерал-майор СС Ютнер, генерал-комісар генеральної області Магунія, керівник СС і поліції обергштурмбанфюрер Ерлінгер, комендант Києва генерал-майор Ебергард, якого змінив генерал-майор фон Ремер, начальник Сирецького концтабору фон Радомські.

Трагедія Бабиного Яру — це трагедія всього людства. Треба ще і ще раз нагадувати відоме й невідоме про Бабин Яр. Врешті-решт треба говорити повну правду про війну.

...Ви хочете, щоб початок вашого спільного життя став надзвичайною подією, яка б запам'яталась назавжди?

Але як уникнути банальної метушні великого міста: пошуків затишного і в той же час недорогого банкетного залу, черг на замовлення транспорту тощо...

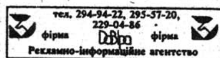
Не засмучуйтесь, якщо ви призначили весілля не раніше **15 вересня**, молодіжний центр **«Сплав»** комбінату **«Криворіжсталь»** пропонує вам казкову весільну подорож на узбережжя Чорного моря.

До ваших послуг комфортабельний транспорт, який доставить вас разом з вашими гостями у пансіонат «Парус» Скадовського району; весільний стіл, зручні номери для відпочинку, музична програма з цікавими обрядами, фото- та відеопослуги і навіть... власний перукар. А головне — море: срібне, ласкаве, неповторне...

Запевняємо: вартість подорожі не перевищить того, що вимагатимуть подібні турботи у місті або селищі, де ви живете.

— Приймаються також заявки на колективний відпочинок протягом тижня.

Замовлення приймаються за адресою: **Україна, 324006, м. Кривий Ріг, проспект Металургів, 12, мол. центр «Сплав» комбінату «Криворіжсталь». Телефон для довідок: 23-48-89.**

БРОКЕРСЬКА КОНТОРА «АГРОС»

пропонує послуги по здійсненню угод купівлі-продажу на біржах Союзу та за кордоном. Сфери розповсюдження цих послуг:

— харчопереробні заводи та обладнання;
— метали, будматеріали, ліс, папір;
— мінеральні добрива, імпортні засоби захисту рослин;
— інші товари та послуги на ваших умовах.

Кожний, хто знайде товар для купівлі-продажу, одержить 0,2 відсотка винагороди від суми операції.

Оплата після укладення угоди.

Наша адреса: 252023, м. Київ, вул. Шота Руставелі, 9.
Тел. 221-85-93.
Телетайп: «СЕРА»: 131131.
Факс: 224-85-93.

УВАГА!

Республіканське акціонерне товариство

«УКРАЇНСЬКА БІРЖА»

З 1 СЕРПНЯ 1991 РОКУ ПОЧИНАЄ НОВУ ПІДПИСКУ НА АКЦІЇ БІРЖІ НА ЗАГАЛЬНУ СУМУ 75 МЛН. КРБ.

ВАРТІСТЬ 1 АКЦІЇ — 250 ТИСЯЧ КРБ.

ПРИДБАВШИ АКЦІЮ «УКРАЇНСЬКОЇ БІРЖІ», ВИ НЕ ТІЛЬКИ ВИГІДНО ПОМІСТИТЕ СВІЙ КАПІТАЛ, АЛЕ Й ОТРИМАЄТЕ МОЖЛИВІСТЬ БРАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЮ УЧАСТЬ У РОБОТІ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА, ВІДКРИТИ ВЛАСНУ БРОКЕРСЬКУ КОНТОРУ, КОРИСТУВАТИСЬ РІЗНОМАНІТНИМИ ПІЛЬГАМИ АКЦІОНЕРА ТОВАРИСТВА.

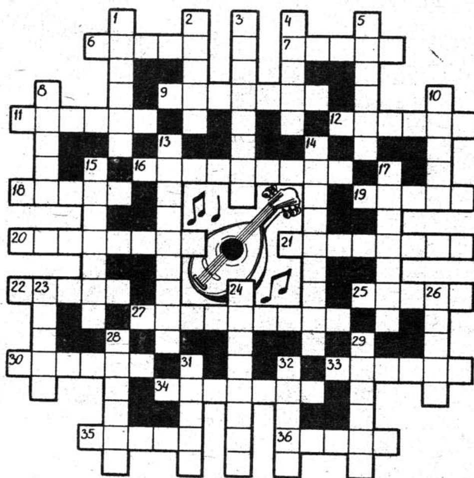
СТРОК ПІДПИСКИ — ДО 1 ЛИСТОПАДА 1991 РОКУ.

Не упустіть свій шанс!

З питань придбання акцій звертайтеся щоденно (крім вихідних) з 10 до 12 години за адресою:

252601, м. Київ, вул. Прорізна, 15.
Довідки за телефонами: 229-60-95
факс (044) 229-52-84

КРОСВОРД «МУЗИКА»

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 6. Хорова капела України. 7. Персонаж оперети Ференца Легара «Циганське кохання». 9. Українська співачка, народна артистка України. 11. Персонаж оперети Імре Кальмана «Фіалка Монмартра». 12. Межа між частинами музичного твору. 16. Опера Ріхарда Вагнера. 18. Український співак, народний артист СРСР. 19. Дерев'яний духовий музичний інструмент. 20. Балет Євгена Станковича. 21. Український композитор, автор вокального циклу «Барвінки». 22. Персонаж опери Олександра Бородіна «Князь Ігор». 25. Стародавнє нотне письмо. 27. Український скрипаль, народний артист України. 30. Загальна назва струнних клавішних інструментів. 33. Українські народні обрядові пісні. 34. Персонаж опери Модеста Мусоргського «Сорочинський ярмарок». 35. Вид релігійного співу. 36. Старовинний український музичний інструмент.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Український диригент, народний артист СРСР. 2. Популярний український вокально-інструментальний ансамбль. 3. Персонаж балету Алоїзія Мінкуса «Дон Кіхот». 4. Солістка Львівського оперного театру ім. Івана Франка. 5. Чеський композитор. 8. Персонаж балету Бориса Асаф'єва «Полум'я Парижа». 10. Популярний сучасний український театр-студія. 13. Опера Руджеро Леонкавалло. 14. Український композитор. 15. Український естрадний співак. 17. Опера Ріхарда Штрауса. 23. Смичковий музичний інструмент XV—XVII ст. 24. Поступове посилення звучності. 26. Персонаж опери Михайла Вериківського «Наймичка». 28. Популярний радянський рок-ансамбль. 29. Знаменитий італійський співак. 31. Персонаж опери Жоржа Бізе «Шукачі перлів». 32. Українська композиторка.

ВІДПОВІДІ НА КРОСВОРД «ВЕСЕЛІ ОРБІТИ», НАДРУКОВАНИЙ 3 серпня ц. р.

1. Свиня. 2. Крик. 3. Кроти. 4. Еней. 5. Одетс. 6. Коза. 7. Вазов. 8. Миша. 9. Октет. 10. Теща. 11. Ринок. 12. Сова. 13. Обрій. 14. Атос 15. Дебіл. 16. Щука. 17. Асеєв. 18. Липа.

Внутрішня орбіта: Сковорода.

Зовнішня орбіта: Який Сава, така й слава.

АРІЯ ВАРЯЗЬКОГО ГОСТЯ

Наша вітальня

Кілька місяців відсутності, як на мене, не дуже змінили нашого земляка, відомого хокейного тренера Анатолія Богданова. Може, він став трохи розкутішим і спокійнішим. Життя «там» та ще й за відповідних умов надає людям більшої упевненості. А ще важко звикнути до його борідки. Такі носять «морські вовки» в Скандінавії.

— Якими ж були ваші почуття, коли опинилися на капітанському містку фінського «Ільвеса», а нові підопічні в стартовому матчі міжнародного турніру на приз нашої газети грали проти... «Сокола»?

— Скажу відверто, що заздалегідь подумки готувався до цього моменту, прокручував його в голові багато разів. Хотілося зіграти проти своїх якомога краще. Але і за «Сокіл», зрозуміло, переживав. Нікуди ж від цього мені не подітися. Я прекрасно знаю про те, що київський клуб переживає складний період. Втім, останнім часом йому трохи полегшало. Найстрашніші часи у фінансовому плані припадали на березень — квітень. І, можливо, й моє рішення залишити колектив і виїхати на роботу до Фінляндії нарешті привернуло увагу до проблем «Сокола» як громадськості, так і людей, наділених владою. Звичайно, до найкращих днів ще велика відстань, але позитивні зрушення, хоч і незначні, спостерігаються.

Ну, а «Сокіл» — то моя любов, в ньому залишив частку свого серця. У Тампере маю сателітну телеантену, яка приймає понад десяток програм і, зокрема, першу ЦТ. Тому буду в курсі всіх хокейних справ вдома. Природно, матиму телефонний зв'язок з Олександром Фадєєвим. Обмінюватимемось інформацією, думками. А взимку прийматимемо киян у Тампере.

— І все ж, ваші підопічні переграли «Сокіл»...

— Цей успіх у психологічному плані для «Ільвеса» був дуже важливий. Він став він. стає за тритижневого періоду роботи. Мої підопічні (раніше за ними такого, кажуть, не спостерігалося) багато і сумлінно працювали над поліпшенням фізичного стану. Наш гравець Сілтонен, якому вже 33 роки, радів особливо і розповів, що вперше в житті обіграв радянську команду та ще й таку авторитетну, як «Сокіл». До речі, він провів шість сезонів у НХЛ, багато виступав і за збірну Фінляндії.

— Розкажіть детальніше про те, як вас і вашу сім'ю зустріли в Тампере?

— До цього клубу мене запрошували вже давно. Раніше відмовлявся. Були для цього певні причини. Цього року мене кликали й до Швейцарії. Але обрав «Ільвес», з яким «Сокіл» зв'язують давні дружні стосунки. Побутових проблем не маю. У мене чудове помешкання, автомобіль, солідна зарплата. Займаюся тільки тренувальним процесом.

— Що це за клуб — «Ільвес»? Яка його матеріально-технічна база, можливості?

— Це найтитулованіша команда країни, яка найбільше разів була чемпіоном Фінляндії. Тампере — столиця фінського хокею. Торік «Ільвес» виступив вкрай невдало, посівши лише десяте місце в національному чемпіонаті. Можливо, після цього й мене почали активніше «сватати». І керівництво і гравці прийняли мене напрочуд приязно. Команда працює старанно. Хлопці хочуть надолужити прогаяне і знову піднятися на вершини турнірної таблиці чемпіонату Суомі. Скажу й про те, що клуб цей напівпрофесійний. Тому, як правило, щодня проводимо лише одне тренування. А нещодавно ввели дворазові заняття в суботу і неділю. Це, гадаю, піде на користь. Повернулися до нас кілька корінних гравців: Сірен і Суммінен (вони виступають за збірну), з Швеції — Ялло і Хейкеля. Другий сезон в «Ільвесі» успішно грає колишній захисник московського «Динамо» Глушенков. А нещодавно до нас прийшов і центральний нападаючий з ленінградського СКА Лавров.

— Що можете сказати про нинішній «Сокіл»? Які його перспективи в чемпіонаті СРСР?

— В команді є проблеми. І це природно. Перша з них — воротарська. Дуже підвів колектив Самойлов, контракт якого з «Соколом» мав завершитися лише через рік. Віталій запевнив, що завершує спортивну кар'єру. Але доллинають чутки, що Самойлов збирається грати за ризьке «Динамо». Робити цього він не має права. Сподіваюся, що порушувати спортивний закон йому не дозволять. Можливо Брулеві до снаги захищати ворота «Сокола». На жаль, після блискучої гри на чемпіонаті Європи серед юніорів у Києві не прогресує Ткаченко. У хлопця дуже складний характер. Потребує зміцнення й оборона. Шкода, що колектив підвів Житник, який втік до ЦСКА. Зустрівся я тут з його батьком, який не без гордості та радості розповів, що це він переконав сина вчинити так. Нічого собі кияни — «патріоти» Києва та України. Додамо до цього й підступність і непорядність Тихонова.

Однак попри все це команда киян мені сподобалася. Є хороші виконавці. Біля керма — досвідчені наставники. Колектив багато і плідно працює. Гадаю, що значно омолоджений «Сокіл» повинен за підсумками першого етапу чемпіонату увійти до вісімки, яка продовжить боротьбу за нагороди.

— Яким вам бачиться наступний чемпіонат країни?

— Стало гірше, ніж було. Знову грабують периферійні команди, і на їхніх уламках створюються два суперклуби ЦСКА і «Динамо» (Москва). Армійці щороку накидають киянам на шию зашморг. Переманили в нас Шастіна, наступного сезону Малкова а тепер і Житника. Якби ми не продали до «Вашінгтон Кепітелз» Христича, то і він би потрапив до рук Віктора Васильовича. Хороший собі конвейєр налагодили армійці та динамівці. Вони забирають до армії, або купують за мізерну суму в карбованцях хокеїстів, а потім їх успішно продають за кордон за тверді гроші. Так було з Шастіним і Малковим. «Сокіл» же від цього не мав ніякого зиску. Тепер московські «хокейні монстри» все скупили, що могли. Приміром, збирався до Києва здібний гравець з Ярославля Юшкевич. І причина для цього була поважна: його дружина киянка. Але опинився хокеїст у... столичному «Динамо».

Минулий чемпіонат був досить напруженим і цікавим, бо сили команд помітно вирівнялися. Тепер усі найкращі сили зігнані до хокейних казарм. Від цього інтерес до турніру може різко впасти.

Ось на такій досить песимістичній ноті завершилася наша розмова. Але ми зійшлися зі співрозмовником на тому, що в Києві готують якісний резерв. Тому будемо все ж оптимістами.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

На знімках: фрагменти турніру на приз нашої газети. Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ЗА ОЛІМПІЙСЬКИМ ВОГНЕМ

Менше року залишилося до головного спортивного свята чотириліття — XXV літніх Олімпійських ігор у Барселоні. Одна з найпоширеніших тем спортивних оглядачів — небачена дорожнеча Олімпіади в столиці Каталонії. Скажімо, ніч, проведена у центральних готелях міста, коштуватиме близько 750 доларів. Практично це означає, що туристів з Радянського Союзу в Іспанії не буде.

Шанс на власні очі подивитися всесвітній спортивний форум з'явився у мешканців Закарпаття. Але тільки в тих, хто міцно потоваришував з фізкультурою та спортом. Розповідає голова Берегівської районної ради «Колос» Сергій Горшков:

— Ідею ми запозичили у наших сусідів. В Угорщині останніми роками великою популярністю користується рух під девізом «Володарі золотих значків — на Олімпіаду». Його суть дуже проста. Ті з бажаючих, хто успішно виконає нормативи з 4—5 видів спорту, візьмуть участь у жеребкуванні. Щасливці влітку 1992 року поїдуть до Барселони.

Щоб стати учасником змагань, треба сплатити вступний внесок — 10 карбованців, мати довідку про стан здоров'я та закордонний паспорт. За домовленістю з угорською стороною сорок жінок і чоловіків зможуть перевірити свої сили та здібності на змаганнях в Угорщині.

Особисті турніри пройдуть з чотирьох найпоширеніших видів спорту: бігу, плавання, їзди на велосипедах та зимового пішого походу. Нормативи досить складні: жінки, приміром, мають подолати 60 кілометрів на велосипеді за п'ять годин, чоловіки — дистанцію 100 кілометрів за вісім годин.

Залишається додати, що організували змагання і допомагали включитися у ці заочні олімпійські старти Закарпатський облспорткомітет і берегівська система дозвілля «Глобус». Претенденти на захоплюючу подорож стануть відомі наприкінці січня наступного року.

Валерій РЕКУНОВ.
Закарпатська область.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Перший заступник головного редактора Анатолій ГОРЛОВ

Редколегія:

Олександр БІЛИК заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора Борис Сидоренко.

Чергові редактори — Володимир Савцов, Василь Туглук.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковик — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Валентина Лукаш, Ірина Бабич, Галина Каблан, Ольга Малкіна, Євгенія Оратовська.

Верстальники: Ольга Яценко, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Наталія Познян, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 155.000

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151561.